

Minden magyar ember házának, minden hatósági intézmény termének
legszebb disze, legszebb ékessége

Ő Felsege a király és királyné

IV. Károly király és Zita királyné

művészi kivitelű, mélynyomású arczképe.

A koronázás magasztos tényének megörökítésére a király és királyné legmagasabb engedelmével *Strelisky cs. és kir. udvari fényképész* készítette a felvételt, mely Ő Felsege a király és királyné legkegyesebb tetszését megnyerte, s a terjesztéshez legfelsőbb helyen hozzájárultak.

A mélynyomású kép ára
Keret nélkül . . . 10 korona.

A Kép nagysága 40×50 cm.,
a Karton pedig 58×70 cm. nagy

Kapható:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden hazai könyvkereskedésben.

12. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 25.

Szerkesztési iroda: IV. Várnegy-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — — 20 korona.
Félévre — — 10 korona.
Negyedévre — — 5 korona.

A "Világkrónika"-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postai meg-
határozott viteldij is csatolandó.

OROSZ HADÁLLÁSOK AZ ERDŐS KÁRPÁTOK EGY FENSÍKIJÁN. — Jelfy Gyula, a harostérre kiküldött munkatársunk felvétele.

AZ AMAZONKIRÁLYNŐ.

REGÉNY. — IRTA PEKÁR GYULA.

(Folytatás.)

— Üdv nektek a nagy Zagreus-Sabazios, az örömmető Bakhos, a dicső Dionysos nevében, kinek papja és helyettese vagyok. Én őrzöm az ő megváltó s élető szent örületét, mely az egyedül okosság e földön, mert ti igazában, mind csak akkor és addig éltek, a míg a gyönyörtől részegedtek, — csak a mámor ad szárnyakat s én a ti mámorotokon át nylni látom a nagy misztériumokat. Üdv, Minos leánya, vártalak; ki ez itt veled? Tiglaih-Nin? nem? más? ne félj, nem kérdezem: Dionysos csak a csókokat, az édeseket és jókat olvassa, de hogy ki csókol, az őt nem foglalkoztatja...

A bakhánsok tigrisbőrt adnak Theseusra s fejedelmi kidarisa helyébe folyondárkoszorút tesznek a krétai hercegnő fejére. Egy öreg szilén thyrust nyújt nekik s a maga párduczára segíti fel Ariadnét. Azzal hajrá! zendül ismét a buján siklító lyd muzsika, — éti is, galambom! sikolt az öreg szilén, derékon kapva a két dajkát. S a szent mámor tovaszárgul a szent ligetbe a krétai vendég, kkel.

Örület-örvénye... hol vannak? a szent hegy körül merre rohantak, a szédület láncában hová sodortattak? Ariadne lihegve hanyatlik le, — lüktető vére még mindig a párduczezal száguld, de keze már eszmé'ni kezd, ujjai érzik, hogy a szelid fenevad pettyes, meleg nyaka helyett selymes, hús fűbe kapaszkodnak. Forró arca bomlott hajával Theseus széles mellére nehezedik s halántékán hallja, az oda bezárt hatalmas szív mint pörölyözi belülről fogsága falát, mint döngeti bőrtöne bordarészt, hogy ő hozzá, az ő szívéhez kitörhessen, véle egyesülhessen. Borzongatóan édes ez a féls, ez a várakozás! A márvány lépcsőhöz dölve a szentély előtti pázsiton hevernek; Ariadne révedezve néz fel: fejük felett ciprusok feketellenek s e fakkal versenyezve körbemenő vakító márvány-oszlopok fehérlenek. De mindez mintha fátyolon át látszanék, — az egész tájat fényes felhőbe vonja a szent liget éji sóhaja, lehellete. Imbolyog, káprázik, tagolódik ez a fényesség, ezüst fonállal sodorja a hold-sugár, aztán felgombolyítja, hálónvá köti s a hercegnő már is érzi, ez az ezüst háló rászáll, ráereszkedik, őt fogja meg. Mögöttük hús balzsam árad elő a nyílt szentély kupolalatti homályából... de ki is az ott? ki ül úgy elnyúlva a zöld márványzékben: a színes szoboristen, vagy tán a mozdulatlan méltó főpap Onarus? Egy eltévedt holdsugár keresi, rátalál s hosszan révedez alakján... Szól a muzsika még, zeng a dal is, de Ariadnénak úgy tetszik, az ekhók egyre messzebbre, egyre fojtottabban hatnak el hozzá; a bakhánsok serege valóban folyton nagyobbodó s távolodó körökben kering a kerek szentély körül. Csak a táncz üteme gyorsul, a hevület liheg s lázasodik egyre eszelősebbre, hisz ott a szentély előtti nyílt téren már a kirúgó bérezfok legszédítőbb szélén rohan tova a lejtő láncz. Mennek, szokellnek, közben olykor ujjongva nagyot sikoltanak, egy-egy fátykás pár bucsút intve kiválik az őrző sorsból s a fokról hirtelen leveti magát. Nesztelenül tűnnek a mélybe. Azzal vége... A többi meg se áll, le se pillant, a láncz zárul s új hangos evohé-val kacagva száguld odább. Csak Ariadne riad, sikolyára felel is valaki, de ki az? a szoboristen, vagy a mozdulatlan főpap Onarus? Hangja halk, sügő, bizalmas és mégis oly messzeséges: — Ne sajnáld őket, leányom. Ezek a túlboldog szerelmesek. Azok, a kik félnek a kiábrándulás holnapjától s ezért a legszebb perczben egyet gondolnak: meghalnak. A vég elől menekednek, de lásd, úgy, hogy eléje sietnek! Mosolyognak... s e mosoly lefegyverzi, megszégyeníti, széppé teszi a rút halált. Oh nagy ravaszok; ezek az igazi okosok, az egyetlenség, kik igazán és örökre meggyógyulnak...

Minos leánya hallja s szeme fátyolozódik. Egyre messzebbre apad el a bakháns lárná-

hegyen-völgyön túlról sikolt már a faradó szilén, kacaj. Olykor azért még lobbott vet a szilajság; mintha az elragadott Korkyne dühödtt szava sikítaná túl rabló röhejét, tisztán hallatszik a hangja: azazok... hozzá, Ariadnéhoz ereszsze-tek, Ariadne, hol vagy? A hercegnő nem felel, mosolyog; a kiáltás elfúl s ő nem gondol rá többet. Szárnyuhogás legy'nti halántékát, arra figyel... a szent galamb! oda föléjük ül a lépeső márványára s halkan, biztatón turbékolni kezd. Hol van Phaedra? Körülpillant: új muzsika, érdesebb, elevebb, zeng s új láncz, a buja lyd helyett szűziesebb jóni táncz lejt a szentély körül. Myrto vezeti a kört s a tizenegy közt van Phaedra is: a felemelt kezekben a mentő aranyfonál csillan, az hűződik a fejek felett s a párok bűvő mozdulatai, surranó, gyors fordulatai nyilván a Labyrinth tekervényeit, kiállott veszélyeit akarják tánczos örömmel ábrázolni. Lejtjenek, suhannak, aztán az ég ezüstös lehelleteként az ő szűzies jelenésük is tova-foszlik. A szerelmesek a szentély előtt magukra maradnak. Magukra a holddal, a szent galamb-bal s mámorukkal.

Csend. Mély sóhaj. Félnék a szemek, a kezek remegnek, egymást kerülve keresik egymást s mikor végre találkoznak mernek, kitérő, édes diadal ez: az ujjongó ujjak a gyönyörtől szinte kínba facsaródnak s a tekintetek egymásba ömlő túfolyókként torlódnak össze. Lángolva csapnak fel ezek az ütköző tüzek, egy perczre szinte küzdenek, mint merő idegenek, támadják, latolják, kéjjel találgatják egymást: «Ki vagy te?... melyikünk lesz az erősebb? Néznek egymásra, addig néznek, míg mindkettejüknél a gyöngeség lesz édesen erősebb; a szemek egymásba szédülnek, a vágyak a lihegve közeledő ajkakon kieserlődnék. A két forró lehellet már érzi és hívja egymást... Ariadne reszketni kezd. Pillanatra páni rettegés fogja el: «fuss, menekülj, de hova?» Sikolt s lehunyja a szemét. Vakon veti magát oda... bűvik, csak annál szorosabbra — Theseus elől a Theseus karjaiba.

A hold nagy bámész arca bágyadtan halványodik már, szinte vérszegényre váltan hanyatlik le az égről a ráváró mélyen kék vízi nyoszolya felé, mintha csak könnyei volnának, nagy, reszkető sárga cseppekben pottyán le bucsuzó világa a tenger ébredező színére. Az új homálya ibolyaszínűre hajnalodik s kelet felé akár az ametiszt hasadása, kristálytisztára kezd világosodni. Az alsó felhők még gubbasztva, szürkén alusznak, de fenn a zenithen már riadva gyűlnak az ég fehér vándorai. A bérezfok előtt pár sárly száll el s alulról tisztán felhallatszik a parttal szörtőlődő tenger fenségesen egyforma hullámzuga. A szentély felett virrasztó vén fák, öreg cipruspárok, sóhajtvá hajladoznak össze; suttognak, titkolódnak, sőt mintha csitítónan intgetnének a többieknek: a hegyeknek, a szélnek, a fellegeknek, magának a kelő hajnalnak, ne siessen úgy, várjon még egy kicsit! Am a nagy ébredő, a föld, türelmetlen már; a hegyek szinte nyújtózkodnak ködtakarójuk alatt, a pázsit fűszálai délezegen egyenesednek ki s a köztük alvó virágok zárt kelyhe is nesztelenül nyílik, — minden él, lélegzik, örül... Egy térd most hirtelen megmozdul, meleg alabástrom-fényvel gömbölyűen bukkan ki a habosan omló byssos alól s ugyanekkor egy álmos kis bíborcipő kiméletlenül csúszik rá a virágokra. A kis taposottak tört nyakkal ágaskodnak s szomorúan nézegetik magukat az arany-arok fénye tükrében...

Ariadne ébred hamarabb. Amultan törli ki haját az arczából s hitetlenkedve mosolyog. Körülnéz s első érzése, hogy a szeme megnőtt, — oly tágra, annyi újat látóra nyílik! Új érzékekkel ébred új életre s micsoda diadalmas gyönyör ez az új lét, mily édes lázzal lüktet ereiben! Óvatosan könyököl fel a lépeső márványát melegítő párduczbőrre s elmélyedve, szerelmes kíváncsi-

sággal pillant le arra a szunnyadó göndör főre, mely sűrű, izmos nyakról — hatalmas ez, akár egy ifjú tölgy dereka! — hajlik pihenve az ő keblére. Nézi hosszasan, mint valami drága esudát, nem gondol semmire, csak az öröme s ez oly ujjongva tör fel benne, hogy egyszerre csak könnyű gyöngyöződik a szemébe. És nem bír ő magával, hogy így magában örüljön, hát kedvesére borul, — ébred erre Theseus is, ugyan csak az ajka, de elég ez: ajkaik most már keresés nélkül is egymásra találtnak. A csókok se sajognak többé, nem édesen fájók, inkább altatók, megnyugtatók. Közben szakadozott és halk a beszéd, csupa fél és negyed szavak... kedves otobaságok s mégis annyi fontosat mondanak! Mindent... azt, hogy teljes az ő gondtalan és gondolatlan boldogságuk. Az arczok egészen közel, — kéjes foglalatosság: egymás szemében utazgatnak. Ariadne kezdi csudálkozva:

— Anyit látok... a te szemed sötét erdő... Theseus Ariadne szemének az azur ösmeretlenjébe mélyed:

— A tied a kék tenger.
— Öserdő! — folytatja látását a hercegnő — hívogat s én bele is mennék, de nem lehet: csupa hajthatatlan, makacs tölgyesudar állja az utamat...

— Engem is hív az a csalóka tengerszín, kémlődök az athéni, — hűnyt szemmel szívesen alája merülnek, de úgy érzem, szörnyek úsznak ott a mosolygó kék derű alatt.

— Bos zantó, kacaj a Minos leánya, — ereszs már be a szemedbe, utat! nekem út kell a te akarató öserdejébe!

— Szédítő kék bűbáj, mereng Poseidon fia, — de érzem, ott lenn halálos a gyönyörök sötét mélye...

Csók. Ariadne sügva tapad hozzá:
— Tán félsz ettől a mélytől? Nem jó-e ott lenn?

— Ernyesztő... az a megőrülésig. Érzem, tudom s lásd, azért, mint csolnaktól a tengerbe, én továbbra is mohón meredek a szemed feneketlen mélységeibe. Hogy úszik ott a kékben az aranypor!... ez a mámor, de ezen túl, mondom, szörnyeket látok a sötétben.

— Bolond te, kacagynom kell!
— Igen, Ariadne, szörnyeket, oly varangy-arczezal, mint Korkyne. Az! ő az, az undok Korkyne mered és röhög fel rám onnan a mélyből.

E perczben valaki dühödtt vigyorgást fojt el a háttérben. A hercegnő hallja s lopva meg is fordul: Korkyne hápop a szentélyoszlop mögött, — nagy lihegve, tépetten, csatatosan, nyilván most talált rájuk, most ért oda. Szája habzik, ökle facsarodik, nagyon is érthetően int, kérdez, sürget: «meg vagy? elkészültél velem? rajta, elég volt a mulatságból... most üsd a vasat, a komolyabbat!» Ariadne felsóhajt, kedvetlenül von vállat, de a dajka arca oly parancsoló, hogy nem mer ellenkezni vele.

— Mi az, miért nem szólsz?
Theseus kíváncsian könyökölné fel, de Minos leánya nevetve bírja le:

— Úgy... itt maradsz szépen az ölemben, hűnyd le a szemedet, én majd mesélek. Ter-velünk. Tehát mi először is a jó Dionysosnak áldozunk itt, helyes? Ketten együtt.

Az athéni hűnyt szemmel, álmatagon bólint:
— Ketten együtt... A szent galambot! az hozott össze.

— Jó, a szent galambot!

A hercegnő körülnéz s az ajkába harap: sehol a galamb, elszállt. Rossz jel. Zavarba jönne, de Korkyne parancsoló szeme észretéríti. Sietve folytatja:

— Aztán csókosan búcsúzzunk ettől a csókos szent ligettől, így ni...

— Így!...
— Fogadjuk népeink hódolatát s lemegyünk velük a partra...

— Le a partra...
— Ott hajóra ülünk s dagadó száz vitorlával indulunk.
— Indulunk...
Ariadne haja aransátorát borítja Theseusra. Évődve kérdi:
— Tudod-e hová?
Az athéni hűnyt szemmel rajong:
— Haza, haza!
— Persze, hogy haza...
A dajkának rajta a szeme, de meg is lehet elégedve vele: Minos leánya kettőzi csókjait s halkan, óvatosan csempézi közéjük a döntő szót:

— Haza... Knossosba...
Korkyne ujjong, Ariadne azonban csók közben is szemmel tartja kedvesét s látja, hogy homloka ránczba szökik. Theseus indulatosan kapja félre az arczát:
— Hová?! Knossosba? Tréfálsz tán?

Kacaj... a hercegnő szája hamar lefogja a lázadó ajkakat:
— Várj csak, nem értesz...
— De hisz csak tudod, hogy Athénbe megyünk?!

— Jaj beh vad vagy...
Nevetve birkóznak. Ariadne az erősebb. Csiklandozva fogja le a két erős kezét s hízkelkedően gyűgyög:
— No szelidülsz már? úgy, szépen, hahaha... Ide hallgass hát, újra kezdem: szépen haza megyünk Knossosba, Kréta szigetére... csitt! te seregemmel, ezzel a száz vitorlával, elől megysz, hógyné! hisz te vagy az én hősöm, te ölted meg a Minotaurust, te gyújtottad meg a forradalom lángját, hát nekem is kell most majd a knossosi romokon új rendet csinálni. És sietünk kell az úttal, a tettel, érzem, vár édes anyám... nagy a feladat: atyám tört trónja helyett te Krétán új trónt állítasz fel, — úgy-bizony! érted-e már?

Poseidon fia feléz:
— Trónt? Új trónt?... magamnak?
— Dehogyan is, nem értesz...
Theseus vállat von, — ismétli:
— Még egy trónom legyen az athéni mellett?

ARZ TÁBOROK, VEZÉRKARUNK ÚJ FŐNÖKE. — Jely Gyula főfotó.

Ariadne babusgatva veszi két kezébe a fejét:

— Nagy gyerek, értsd meg már: ez a trón engem illet, — nem a tied, hanem az enyém lesz!

— A tied? — ámul az athéni, — no igen, az lesz, a trón a tied és lesz, hisz te az én királyi oldalamon a feleségem leszel...

— Hohó, ép fordítva! — kacaj Minos leánya, — Krétán én uralkodom s te vagy az, a ki az én asszonykirályi oldalamon a férjem lehetsz...

— Mit? én egy asszonykirály mellett férjgúra?

— Csitt, az léssz es boldog léssz... no mi az, már megint tápáskodol?

— Ereszs!

— Jó, de csókolj meg előbb... úgy... még egyszer... még...

Lásd, már is mily szépen megnyugszol ismét? Oh, te drága szép attikai paraszton, nagy műveletlen barbár te, beh vad vagy! Most azonban lefoglak, megkötözlek...

A hercegnő fátyolpalástját sodorja kötélnék s évődve kötözi le az ölelni akaró kezeket:

— Így ni... hát igenis, te állítod fel számomra az ősi asszonyuralom krétai trónját...

— Mit? én, a férfi, asszonynak trónt? — kacaj a kötözött, — örülsz, természetellenes!

— Ugyan már, — csitítja Ariadne — ellenkezőleg, ez az egyedül természetes; nézd a szorgalmas méhek országát, hát ott nem királynő uralkodik-e? Lásd, a természet maga, a Nagy Istennő, a Mindenek Anyja, a Maha-Mai Kybele is ezt parancsolja, — igaz-e? Mondd...

— Csókolj, sügja hűnyt szemmel az athéni, — én csak azt tudom, hogy a csókod édes...

(Folytatása következik.)

NEHÉZ GRANÁT BEVÁG. — Balogh Rudolf főfotó.

AZ OROSZ ROBBANÁS.

Egy olyan explozió, a milyen Oroszországban történt, nagyobb füstöt liheg ki és több port ver föl, semhogy tisztán láthatnának még azok is, a kik jelentékenyen közelebb ülnek a szinpadhoz, mint mi. Optikai esáldások is előfordulhatnak. *Bonar Law* angol miniszter bizonyára igen beavatott úr és olyan ember, a ki szokva van hozzá, hogy jól megfontolja, a mit mond. És Bonar Law jelentette be megkönnyebbit szívvel az egyik napon a londoni alsóházban II. Miklós császár lemondását, a másik napon pedig — szintén megkönnyebbit szívvel — hogy a mit tegnap mondott, az ma még egyelőre korai és talán holnapra várható. A nagy füstből zavaros hangok csapnak ki és egyáltalában nem ambicionálják, hogy egy szép harmóniába verődjenek. A hány drót annyi mást és ellentétet jelent. Sőt nyilván vannak hírek, a melyek egészen drót nélkül teremtek. Azt se lehet megállapítani: egy forradalom van-e, vagy kettő, vagy egyáltalában forradalom-e az, a mi történt vagy csak előkészülete egy forradalomnak. Jellemző Londonnak az első pillanattól arra való törekvése, hogy ő informálja a világot még esetleg az ellenkezőjéről is annak, a miről egy órával vagy egy nappal előbb informálta. Egész bizonyos, hogy a milyen szenzációs fordulatokat várhatunk az orosz dolgok fejlődésétől, ugyanolyan szenzációs részleteket fogunk majd később megtudni az előzményeiről. Nagy fűtésnek kellett ott történnie, míg a kazánrobbanás csakugyan bekövetkezett.

Anglia csinálta-e a grandiozus csinót? Az első pillanatban, a mely a siker pillanata volt, Londonban mitől se tartózkodtak jobban, mint attól, hogy ezt a főtvezt megzafolják. Az angol gőgnek nem áll érdekében tagadni, hogy az angol nagykövet Szentpétervárot is nagyobb úr, mint az orosz császár. De a forradalom sok pillanattól áll és ezek a pillanatok a legkevésbé respektálják egymást. Ha valóban tisztán a háborúpárti orosz politikuskok tudták volna megmozgatni a tömegeket azzal a jelszóval, hogy még szilajabb harcra kívánunk, még több szenvedést és még kevesebb kenyeret, ez a legesodálatosabb unikuna lenne a világtörténelemnek. Mert, hogy egy nép harmadfel esztendei példátlan módon veszteséges háború

után ilyesmit követeljen és ezért menjen neki a gépfegyvereknek, az valami egészen egyedül való.

De a legangolabb hírek se beszélnek arról, hogy a pétervári és moszkvai tömegek *Éljen a háború!* vagy *A frontra akarunk menni!* kiáltással özönlöttek volna be a városba. A tömegek a pékboltok és az élelmiszertületek iránt mutattak lázas érdeklődést, a mi a mellett szól, hogy inkább éhesek voltak, mint — háborúpártiak. De hogy nines kenyér a nagy orosz városokban, illetve, hogy nines vasút, a mely oda vigye, ennek nem a háború erélytelen folytatása az oka, hanem éppen ellenkezőleg: maga a háború, a mely elviszi a földmívelőt és a maga számára követeli a vasutat. A munkásvezérek a dumában mindig és kivétel nélkül a háború ellen beszéltek, békét és kenyeret követeltek. Viszont Anglia nem azt követeli az orosz néptől, hogy jóllakják, hanem azt, hogy vérezzék még jobban, mint a hogyan erre Nikolaj Nikolajevics és Bruszilov megtanították. Nem az orosz békéért agít és konspirál Szentpétervárot meg Moszkvában, hanem az angol háborúért. Hihető, hogy ez az ideál az, a mely forradalomra tudta gyújtani az orosz tömegek indulatát?

Ha meg nem ezt szavalták neki, holott erre akarják fölhasználni, akkor nyilván megcsalták. De viszont annyi esze az utolsó muzsiknak is van, hogy a kenyeret megtudja különböztetni a puskától és mikor a frontra akarják cipelni, holott az ebédlőben, terített asztal mellett ígérték neki helyet, akkor a szeme közé néz a neves évezetőnek. Golyót a gyomrába a régi gazdától is kapott és nem ez volt az, a mit keresett. Ha a szent császár sokallotta már a meghalást, mámoros lelkesedésre az a föleszmélés, hogy ezentúl az angol királyért és sir Buchananért halhat meg, nem fogja gyújtani. Kenyeret pedig se sir Buchanan, se Szasonov se Miljukov nem adhat neki. Ők csak Konstantinápolylyal szolgálhatnak, de a muzsiknak ezt is magának kell előbb elvinni, mert a törökök a liberális új rezsimnek se adják olezőbban, mint a hogyan a régi reakciónak nem adták.

Ha az orosz forradalom, illetve fölfordulás mégis angol siker, akkor egész nyilvánvalóan csak annyiban az, hogy az angol kéz ügyességnek, tele voltának, kíméletlenségének és vakmerőségének sikerült két orosz közül a maga

számára kevésbé végzeteset kimarkolnia. Mert, hogy egy a fölfordulás zavarainak martalékkául esett ország sikeresen és fokozott erélyvel tudjon folytatni háborút, azt a legzenialisabb angol államférfi se hiszi. Ha tehát mégis örül annak, hogy lehatalmasabb szövetségese a kaosz hűdéses állapotába jutott, az csak azt árulja el, hogy a forradalom nélküli Oroszország immár az ő érdekeit még kevesebb jóval biztatta, vagy még nagyobb veszedelemmel fenyegette, mint a megbéniult szövetségese.

De ez Anglia dolga. A mi szempontunkból az egyetlen fontos, nevezetes és jelentőséges nem a forradalom vagy fölfordulás karaktere, iránya és tendenciája, hanem a *puszta ténye*. Az a faktum, hogy Oroszországban forradalom van és fölfordulás. Mert: akármilyen, akármilyen a törekvése és akármilyen az eredménye, bizonyos:

1. hogy egy olyan robbanás a közállapotok elfajulásának, a lelkek elkeseredettségének és az adminisztráció csődjének a jelensége. Egy elégedett vagy reményteljes nemzet ilyen kőtörésre nem kapható.

2. Bizonyos, hogy egy olyan robbanás, legyen a mű faja szerint államesiny vagy forradalom vagy akármilyen, zavart okoz, fölfordulást, az államgépezet súlyos megakadását, hűdést és benuást, a szervek megdermedését, a mi normális időben is több egy kellemetlenségnek, olyankor pedig, mikor a birodalom kétségbeesett viaskodásban áll egy hatalmas és diadalm ellenséggel, nem kevesebb — egy katasztrófának.

Akármi gyújtotta is föl és akármi vagy akármi is fog elhamvasztani: a tény az, hogy a harezoló orosz hadserég háta mögött egy fölfordulás tüze lángol, egy kaosz lavinája hömpölyög és árasztja el az utakat és tómi el a csatornákat, a melyeken az energiák friss készségének kell a frontokra áramlania. Az orosz birodalom rendje időig se bizonyult elég teljesnek és szervezettnek arra, hogy a vonalban álló haderőt kifogástalan ellátással, táplálással, utánpótlással állandóan tökéletes teljesítő készségben tudja tartani. Mi lesz ezután, mikor az eddig működő szervek egy része is megbéniult? Alig van kérdés, a melyekre mi nyugodtabb lélekkel várhatnánk a feleletet, mint erre a kérdésre: Összehasonlíthatatlanul nyugodtabban, mint ellenségeink.

Szöllösi Zsigmond.

ÁGYÚT VONTATNAK A HEGYRE. — Grausz Sándor felvétele.

A "GONDVISELÉS."

Elbeszélés. — Irta Lakatos László.

Fatáblákra becsukták a *Gondviselés* ablakait az erős vasajtó is bezáródott. A patikus segéde, szubjekt, nemes származás egyébként és a neve Pesty Márton, gyertyát gyújtott a sötét patikában. Kívül, a Sebestyén-téren, mindjárt az éjjeli őr kezdé unalmas, de szükséges sétáját. (Csak a múlt héten lehetett hallani, hogy egy gavallérnak öltözött individuum a Hatvani-utczában fölugrott nagyságos Csapó úr kocsijába. — Szervusz barátom — így üdvözölte, nehogy a kocsi valamit is gyanítson, azután pedig gyilkát torkához szorította a halálra dermedt úrnak, pénzt vagy életet követelvé tőle.) Este volt már, a patika üres, mint egy kifogatott skatulya és a fiatal szubjekt úgy virrasztott a sok szagosság és mérég között, mintha meghalt öregapja szellemét várná, hogy nehéz bajára tanácsot rimádkodjon tőle. A kis faasztalkán, melynek fiókjában becsületen pénz őriztetett, üres orvosságok palackzban három szál orgona fonnyadt. A hadokló virág illata elveszett az eleven mérgek és a csodálatos jöfűvek szaga között... Klementin, a patikus neje ma a grófkhoz ment bálba az Ót Pacsirta-utczába. Szegény szubjekt...

Szép szőke haja volt a szubjektnek, olyan szép és olyan szőke, hogy talán nem is való férfiembernek. Arca tiszta volt és szelid, csak épen szakált kellett volna ráfesteni és mindjárt valami szentnek illett volna be. Ám barna szeme volt a szőke gyerekekérfinek, mély és sugárzó és a szem valahogyan nem illett a derék arcához. Okos ember már ebből is tudhatta volna, hogy a szubjektel még több helytelen dolgok fognak történni az életben. Termetben a legszebb gárdistákkal vetélkedhetett volna, de ujjja a gyógyítóvizektől sárga volt. A mesterségének egy kicsit a mártíria is volt Pesty Márton és ujját, a melynek gyakran kellett volna nagy hőlgyeket szép hájt simítani, így olykor illetlen restelkezésével a zsebébe sülyesztette.

— Ha a kölni szagvizet fölajánlottam volna neki. De olyan üde, hogy semmiféle kellemes vizeket nem kíván. Visszaadta volna, a jó vizet és ura, a patikör furesn nézett volna rám. Nem lehetett... Meg azután a szagvizet egy patikör feleségének, mint valami színházi dámanak...

Az egy gyertya világánál föl-alá járt a patikában. Arnyéka a láng irányában reszketett és ha túlságosan közel ért a gyertyához, arca még hosszabbnak és még fehérebbnek tetszett. Sokáig sétált a szubjekt és néha furesz felszavakkal kavarta föl a levegőt, a mely olyan megpihent volt a polczok fölött, az üvegek, a tégelyek és az öblös lombikok között. A haragos lépések, mintha a patika kópallójának is fájtak volna, de a szubjekt csak nem fáradt el a sok járásban. (Ha összeadja a lépteit, tizenöt-ször megethette volna az utat a hajóhídon által Budáig és vissza.) Kint tavasz volt.

Kiveresedett arcczal otthagya a patikát a szubjekt. (Rendes lélek volt és a gyertyát előbb eloltotta.) Az udvaron túra ment, a kicsiny kamrájába. Azután fertály óra mulva visszatért. Minő más volt most Pesty Márton.

Mint a gavallér, olyan volt. Csattos cipő, fehér selyem strimfi a lábán. Térdig erő bő fekete bársony bugyogó, fehér kasmir-mellény, fodros fekete bársonykabát, csipkés kézelők, nagy veres korralféjű tű a fodorított ing fölött a nyakkendőben, vastag arany patriciusus lánc (velencei fonat) a nyakában. Újra gyertyát gyújtott, egy kis tükörbe belenézett. Tetszett magának.

— Utána megyek — gondolta. — Benyitok a palotába és a gróf üdvözölni fog... Nem ösmer, de úri ember ösmeretlen vendége előtt is meghajol... A patikörnek nem is köszönök és a lábára hágok Mérey konsziliáriusnak. Mélyen meghajlok Klementin előtt. — Eljöttem — fogom neki mondani. Ő semmit sem szól. Arca rózsaszínű lesz, mint szőke hajában a virág és ijedten felemeli sleppjét. Tengerzöld atlaszból való, ismerem és én egy diáknak meg fogom parancsolni: — Vidd utánunk! Nem látod, hogy nemes úr vagyok és hogy e hölgy fejedelemlőknél sokkal több. — Ő karját ijedten karomra teszi és szép kezén én megcsókolom a bécsi keztyűt. — Tán csak nines valami baj, Pesty uram — fogja ő kérdezni — a kis Boreca tán...

KERNER ISTVÁN,

a m. kir. operaház főzeneigazgatója, a kit most ünnepeleltek a filharmoniai társaságban.

— és szeme, mélyebb a tengernél, aggodalom könyvárájában elborul. Én ünnepiesen fogom mondani: — A kis Boreca egészséges, mint egy mogyoróbokor és olyan jóízűn alszik, mint kaliczkájában a kanári madár. Nem ezért jöttem. — Ő ekkor még jobban megrózsaszinesedik és én kiegyenesedem és Klementinnek fogom őt szólítani mindenki előtt. — Már többször kívántam kérdezni, hogy ilyen szép hercegnő hogyan lehet egy patikör felesége és — most már tudja, hogy miért jöttem e fényes gyülekezetbe, ő Klementin. — Körénk gyűlnek a népek. Keményen szemébe nézek a polgármesternek és azután újra Klementinhez fordulok és úgy mondom, hogy mindenki hallhassa: — Anyai nagyatytám szeptemvir volt és kérem, hogy ne vezzem többé szubjektnek... Isten és ember előtt valom, hogy érzelmem vagyok Kegedy iránt, Klementin. — Igen — mondja ő, sápadt lesz, mint a tearózza, nem fog tudni többet szólni. Sokan a patikört fogják vigasztalni és a főméltóságú gróf kiparancsolja az inasokat, a kik nagy ezüst tálczákon most hoznák a rózsaszínű fagyaltokat. — Uram, uram... az úr, az úr nem tudja, hogy mit... — fogja mondani, de tovább nem juttatja a gróf. Még jobban magamhoz szorítom Klementin karját, finom és szép karját, óh, ha belém hajlik, olyan lesz, mint egy fűzér. És újra fogom mondani: — Isten és az emberek előtt... Tegezni fogom végül és azt mondom: — A míg pedig a törvények szerint is enyém nem lehetsz, anyámmal fogsz lakni Egerben... Meglátod a házunk... Anyám, a szeptemvir leánya kebelére fog ölelni... Leányom, így fogja mondani... És most kérlek kövess, mert egy pillanatig sem hagyhatlak ennél a férfinál, a ki tudom durva volt hozzád gyakran... Katonának megyek, báró leszek és nem engedem, hogy továbbra is tekintetes asszony légy... Szép, szagos vizeket veszek neked a patikában, hol szubjekt voltam ma estig. Érted voltam ez is. — És egy hölgy bár el fog járulni, de egy másik mondani fogja: — Mennyire irigylem Klementint, kit ennyire szeretnek.

A szubjekt most hirtelen megállt a patikában. Egyik lába előre. Már indulhatott volna is. — A kalapom, — gondolta — sápadt is fogok kötni... Hirtelen bórpuces erős nyikorgása hallatszott az udvarról. Az ajtó nyílt és belép a német eseléd, a kis Boreca dajkája.

— Szubjekt úr, — mondja — a mandulatejért jöttem. Elfelejtettük az este és hátha a kis Boreca fölébred álmából és kérni fogja. A tettes asszont nagyon megharagudnék.

Már adja a fehér palackot a szubjekt. A cseléd elsomfordál, tárva hagyja az ajtót és egy bodzafa az udvarról nagyon erősen beillatozik a patikába. A szubjekt arcán két erős

könnyű folyik végig. Talán inkább harag és szegény könnyűje, mint a fájdalomé.

— Borecska... a mandulatej... — Nem mondja a szavakat, csak hallja. Újra és újra hallja. És azután hangosan mondja, hogy még a gyertya is meghallhatná:

— Nagyon szereti a gyermeket... Soha sem lesz az enyém.

Még a polcz előtt áll. Újja, mely a díszlötzetben is a mesterségétől sárga, egy tégelyhez ér. Megkurtított diákszavak a tégelyen, benne egy messziről jött mérég. És a szubjekt elhatározza, hogy megissza. Halott lesz, mire ők hazatérnek a tánczoból. A patikör megrémül, zugolódni fog az Isten ellen, de Klementin akkor már mindent megértett.

Reszketés kézzel leemelte a tégelyt a polcz többi portékái közül és maga elé tette az asztalra. Imádkozni akart, de nem tudott. Klementinre kellett gondolnia nagyon. Szép szemére, a mely kék volt, mint a messzi levegő, apró lábaira, mely alá boldog kedvvel terítette volna tenyerét, most látta bőrt, a mely fehér volt, mint a mandulavirág, keze hamvas és illatos pálmalevél, a homloka örökköntört gyengédséget kívánt volna és szőke haja fölönál is aranyosabb. A vénülő patikör keze érdes és a hangja durva... Ő még csak huszonhárom éves és Klementin egyvel fiatalabb és a szubjektnek eszébe jutott, hogy sok nyári estén a Palatinus szigete felé kellett volna csónakázniuk nekik, kettejüknek, de az élet mindent megtagadott tőle és — szegény édesanyja mit fog szólni Egerben, ha póstán megtudja, hogy a fia szerelemről halt meg tavaszkor Pesten? Talán úgy fogják eltemetni, mint egy költőt és egyik nagynénje is elveszejtette magát, hisz esztendő előtt. Egy új miatt volt az, a ki nem akart házasodni. Milyen illatos a bodza, hogy bejön vele a tavasz, olyan, mintha a szép fa itt állna, a patika közepén. Gyönyörű volna, ha így lenne és meg kellene gyujtania bodzafát, hogy világítson, mint a gyertya.

Holnap estére már két szent gyertya lesz a feje mellett, mint két alabárdos katona... Ebben a díszruhájában temessék el... Édesanyjának búcsúlevelet kellene írnia és Klementinnek is. Oh, csak fájna Klementinnek... talán ez megtörtí őt és a patikör tehetetlen haragjában esténként kijár a sírházhoz, megtudni a valót. — Szubjekt úr — fogja kérdezni a fejétől. De a halottak nem felelek. A patikör később inni fog búbanatában. Klementin talán minden esztendőben egyszer a halála napján, kék emlemből egy koszorút köt... és a kis Borecska is vele lesz, kézen fogja vezetni... a kis Borecska... a mandulatej... — ni, a sváb eseléd most a tettes asszony sleppje... hogyan nyikorog a bórpuces a patikör lábán... Borecska még leesik a bodzafáról... ni, csupa féhérgyerekek a zöld ágak között, hozzánttek a fához... le kellene vágni őket... vér... most temetik őt az egri kispapok... az édesanyja egy imádságos könyvet ad vele a koporsóba... — Leányom, — mondja az édesanyja Klementinnek. — Látod a gróf most ugyanolyan díszruhában van, mint a milyenben ő ment a bálba, a mi Mártonunk... Milyen kemény a fejealja a koporsónak... a gróf párbajt vív a patikörrel... neki kellett volna, de ő már meghalt és most a patikör ujjja sárga, mint volt övé az életben... Egy szép fekete ló, hat ló... a gróf elől lovagol a temetési menetben... — Báró úr — mondja a gróf Mártonnak, szép és nemes báró úr, ifjú báró úr, bocsásson meg, báró úr... — Mindnyájan sírnak...

Tövíg égett le feje mellett a gyertya és a méregtartó tégely szinte orezáját érintette, a mikor reggel alva találták a patikában. Széken ült, feje a polczon és a szubjekt álmában a derekát fájlalta.

— Hanyag ember, még felgyujthatta volna a patikát. Nappal mállétkodik, este alszik a dolga mellett. El fogom csapni a szubjektet, — mondta a lakásban a patikör a feleségének.

Klementin nem válaszolt.

— Több éjszaka elmaradt hazulról. Rossz nők megrontják a házi ifjuságot. Kár a szubjektért, — gondolta Klementin és szemét — sokat tánczolatott a grófi bálban — renyhén lehunyta.

Hangosan a fiatal asszony ezt mondta urának, a patikörnek:

— Sokat tanult és ettől fáradt el bizton. Ne küldje kedves, hisz oly szívvel viseli gondját Borecskának a szubjekt.

A PERFID ALBION.

Sokszor gondolkodok reá, hogy ha Vámbéry Armin megérte volna ezt a mostani háborút, egy egész világ omlott volna össze körülötte. Szó sincs róla: Reval óta, mikor VII. Edvard és a császár egyességre léptek s Anglia bezárta mint hitték, a kört Németország körül, neki sem voltak többé illúziói. De azt, hogy ez a háború bekövetkezzék, még sem hitte volna soha. Ismerte Grey és sir Arthur Nicolson, az akkori pétervári nagykövet s utóbb Grey mellett külügyi államtitkár törekvéseit. Támadta is elégszer angol és amerikai szemlékben az angol-orosz megegyezést, mely képtelen, mint a tűz és a víz egyesülése. Greyt nem szenvedte, bár tudta, hogy a végzetes fejlemények igazi mozgató ereje nem ő, hanem Nicolson. Mégis vigasztalódott. Azt gondolta, hogy a királyok is mulandók, a minisztereket más miniszterek válthatják fel s a józan észnek győzedelmeskednie kell. Ismerte az angol politikának csalásait, de ismerte hagyományait is, s nem veszítette el hitét a tartósságukban.

Elegen tudják, hogy Vámbéry évtizedeken át komoly és állandó összeköttetéseket tartott fenn az angol kormányokkal. Jobban mondva: azok vele. Középázsia és az európai kelet kérdéseiben senki sem ismerte el úgy tekintélyét, mint az angol nép és az angol államférfiak. A foreign officenak a Keletre vonatkozó terveiben Vámbéry mindig tényező volt. Az angol külügyminiszterek súlyt vetettek tanácsára és szolgálataira. Sir Donald Stewart, India volt főparancsnoka, azt írja az ázsiai viszonyokkal foglalkozó könyvében, hogy India védőbástyáihoz a legtöbb téglát kétségtelenül Vámbéry szolgáltatta. Még nagyobb szerepe és jelentősége volt a magyar politikusknak Anglia törökországi politikájában s tudjuk, hogy nem egyszer reá s nem az angol nagykövetre bíztak Konstantinápolyban fontos politikai missziót. Így volt ez Beaconsfield és Salisbury idejében is, s időszerte elmondani azt a történetet, melyet Salisbury lorddal való érintkezéséről mondott el egy alkalommal. Londonban járt Salisbury meghívására s megjelent a miniszterelnök dolgozószobájában. A törökországi dolgokban való tartós jellegű megbízásáról tárgyaltak. Vállalhata a megbízást, mert hiszen Anglia és Ausztria-Magyarország politikája hagyományosan barátságos volt a Kelet kérdéseiben. Vámbéry mégis fenntartással akart élni.

SZÉNÁSZÁLLÍTÁS ERDÉLYI LOVAKON.
Balogh Rudolf fölvétele.

— Elsősorban — így szólt — hazámnak tartozom hűséggel és gondolnom kell arra az eshetőségre is, hogy Anglia háborúba keveredik Ausztria-Magyarországgal.

Ekkor — ezek Vámbéry szavai — felállt Salisbury a nehéz testével és tiltakozó kézmozdulatot téve, majdnem ünnepélyesen mondotta:

— Arra nem lehet gondolni! Az soha sem fog megtörténni! That never can happen! Never!

Évtizedek multak el e beszélgetés óta. Vámbéry nyugalomba vonult. Nyolczvanadik születése napja táján — 1911 körül — levelet kapott sir Arthur Nicolson angol külügyi államtitkártól, ki Grey megbízásából azzal a kérdéssel fordult hozzá, nem volna-e hajlandó visszaadni az angol külügyi hivatalnak azokat a leveleket és bizalmas közléseket, melyeket annak idején angol felelős államférfiaktól kapott. A levélíró meg volt győződve, hogy a tanár úr még soká fog élni, de ámbár bízik benne, — így szólt — hogy a fontos irományok jó kézben lesznek nemcsak nála, hanem majdan fiánál is, mégis kívánatos volna, ha visszaküldené azokat a kényes leveleket.

Vámbéry gondolkozási időt kért, aztán összehozta és minden feltétel nélkül visszaküldte a bécsi angol nagykövet útján az egész

levélgyűjteményt. Hagyatékában még megvan Grey levele, mely köszönettel ismeri el az iratok átvételét.

Ez Reval után történt s három évvel azelőtt, hogy Anglia, a perfid Albion, belevitte Európát a véres háborúba.

A perfid Albion! Ez a halhatatlan jelző és ítélet új jelentőséghez jut e napokban, mikor az angol szövetséges megfoszítja trónjától a cárt, ki hű barátja volt és kezét szorította. Ám ez a jelző nem most született. Lehet mondani: oly régi, mint a szárazföld ismeretése Angliával. Az első írott nyomát a tizenmegyedik századbeli Este-krónikában találjuk. Ott mondja a krónika a pápa zsoldjában levő angol lovasszázadról írván: «perfidia gens Britonum» — «a hűszegő brit faj.» Albiont azután legsűrűbben és legmélyebb átérzéssel emlegették perfidiájáról — a most Angliáért vérző Franciaországban. Legelőbb talán a nagy forradalom idején. Ximenez, az «Ere republicaine» költője, így kiált fel: «Attaquons dans ses eaux la perfide Albion!» «Támadjuk meg vízein a perfid Albion!» Elemi erővel tör ki az Albion ellen éggő gyűlölet azokban a győzelmi költeményekben, melyek akkor születtek meg, mikor a köztársaság csapatai visszahódították Toulont. Chénier a futó Albion-t (Albion fugitive) gúnyolja diadalmi énekében, az 1793 december 30-iki diadalünnepe irt óda pedig így kezdődik: «Te voilà donc stupéfait, Lâche et féroce Albion.» «No úgy-e, meg vagy döbbenve gyáva és vérszomjas Albion.» 1794. márczius hatodikán a köztársaság párisi színházában egy dalt énekeltek, mely így kezdődött: «Ils ont payé leur perfidie! Ils ont fui, ces Anglais pervers!» «Megfizettek perfidiájukért! Megfutamodtak a czudar angolok!»

Mikor aztán az angolok megszüntették az amiens békét, a forradalom szállóigeje új életre kelt. A francia költők ismét gyűlölettel emlegetik a «perfidie Albion»-t és Henri Simon így zeng az esslingeni csata után: «Frémis! tremble, Albion perfide!» «Borzadj! reszkess, perfid Albion!»

A francziáknak nem kell bővebben magyarázni e valóban francia szállóige értelmét. Nemzeti enciklopédiájuk, az új Larousse is csak ebben a lapidáris mondatban emlékezik meg róla: «La perfide Albion, szólasmód, melyet akkor szoktak alkalmazni, mikor czélozni akarnak az angol kormányzás önző politikájára.» Íme, egy francia tükör — a perfid Albionnak! — a. — ly.

RÉSZLET DORNA-WATRÁRÓL.

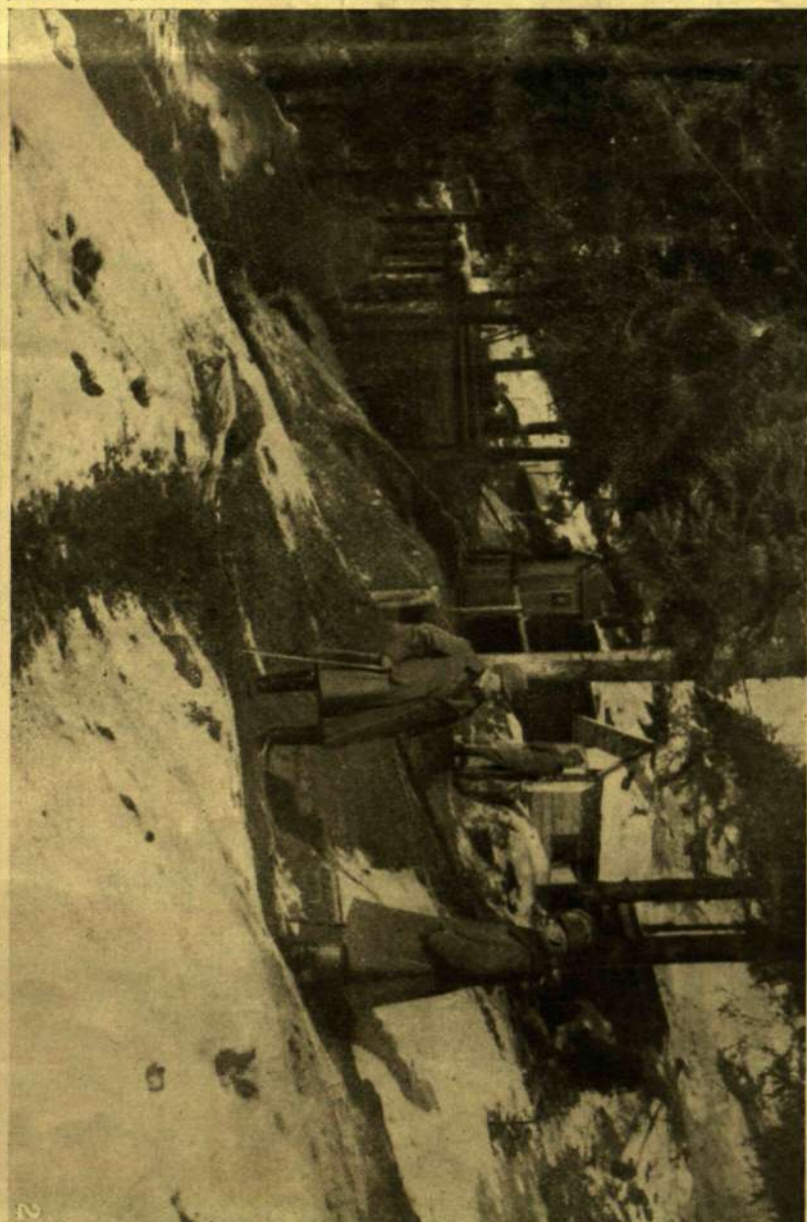
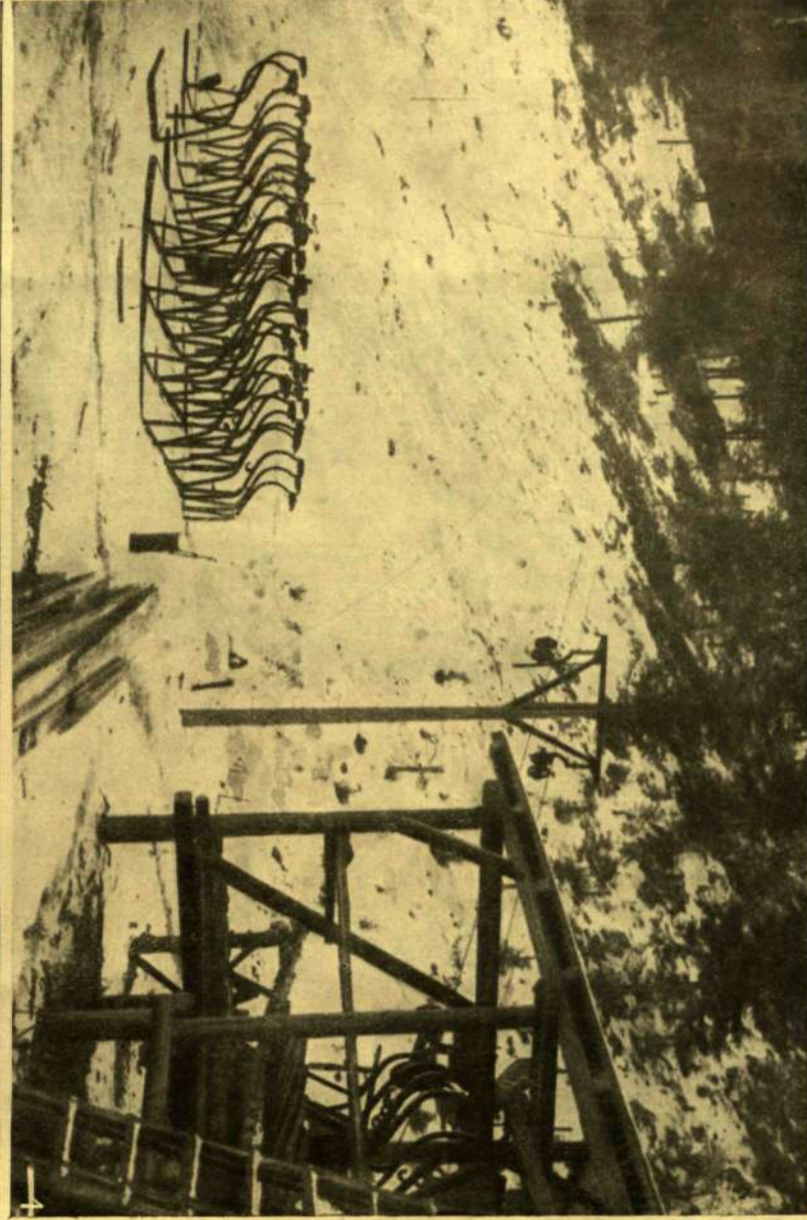
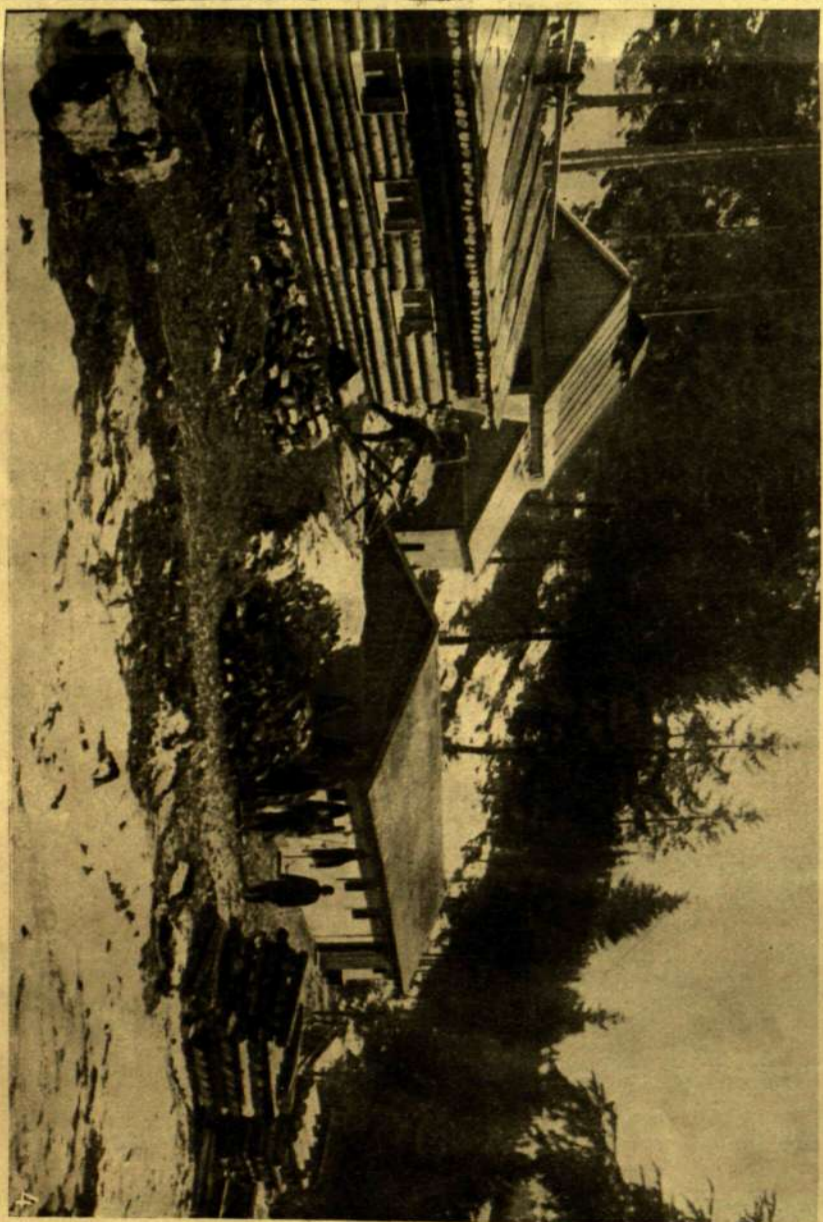

EZREDPARANGSNOKSÁG FEDEZÉKEI A HEGYOLDALBAN.

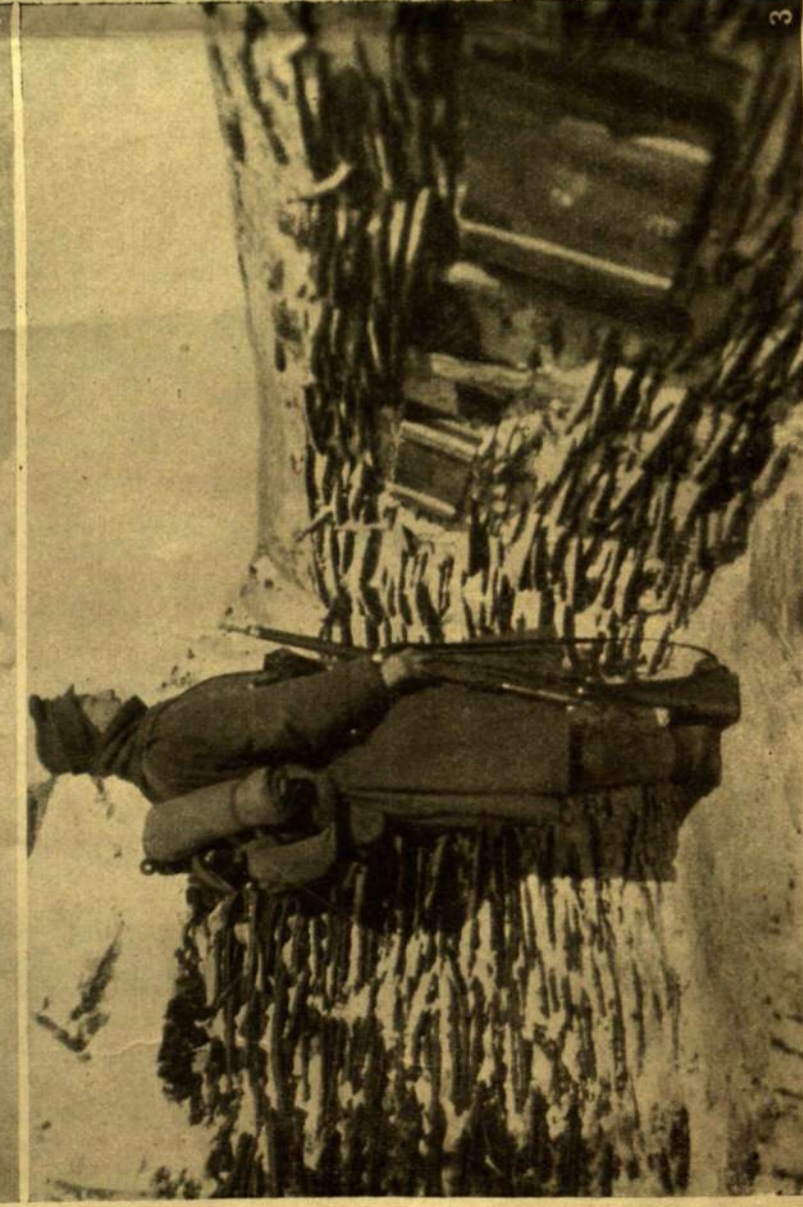
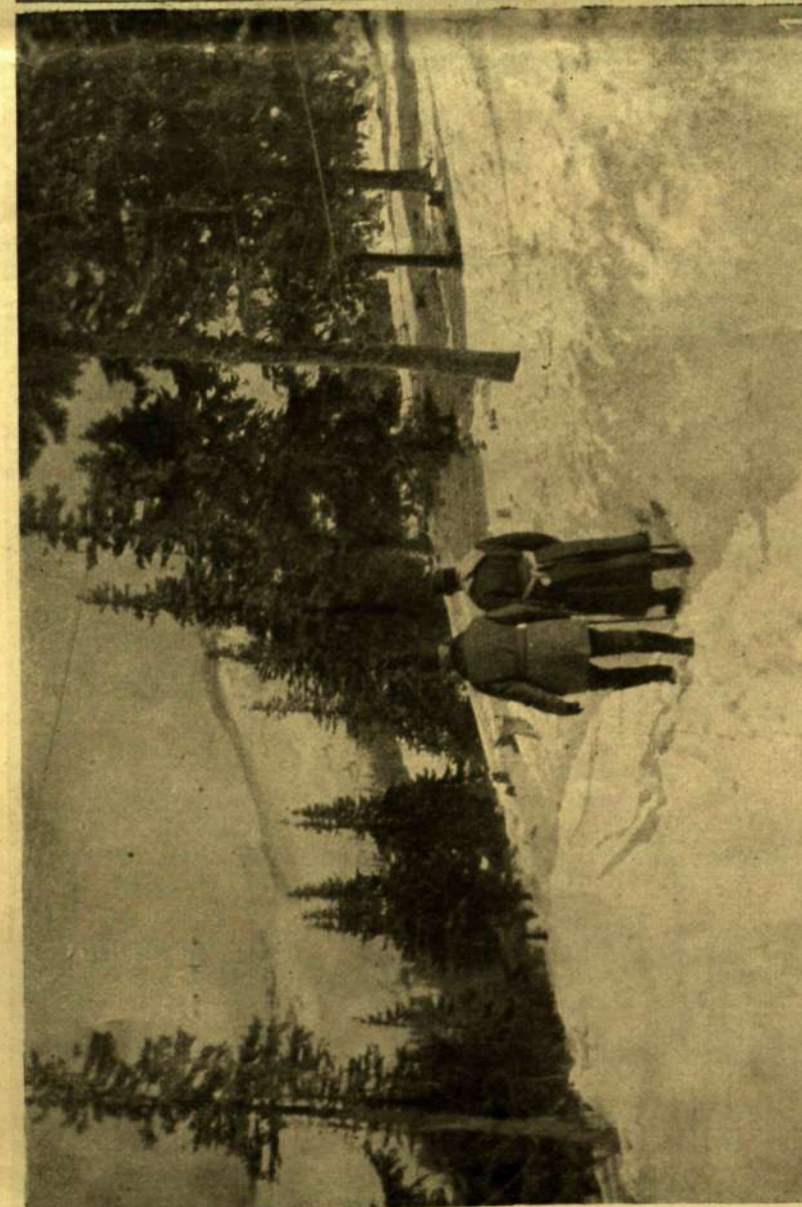
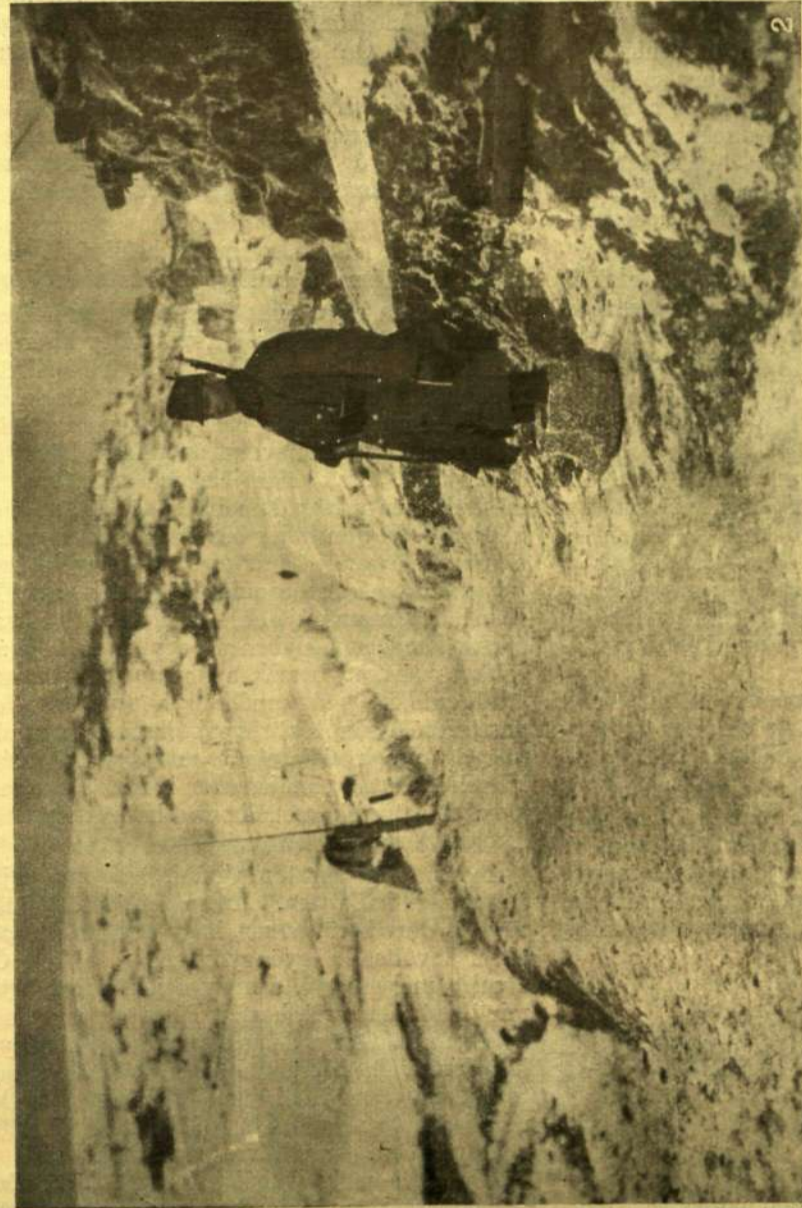
A KELETI HARCZTÉRRŐL. — Jolly Gyula, a harczterre kiképzőti munkatársunk fölvétele.

A HÁBORÚ ARATÓJA A DARDANELLÁKNÁL. — Kacziány Ódán rajza.

1. Bodonykői pályán 1500 méter magasságban. — 2. Lakogatás a zászolajparancsnokságnál. — 3. Szánégetés a front mögött. — 4. Legénységi furdóparklet a front mögött.
A KELETI HARCZTÉRÉRŐL. — Jedy Gyula, a harcokra készülő magyarok között.

1. A Cápui alján. — 2. Szalma lábbeli védi a katonákat a lábfagyás ellen. — 3. Függyelős órs. — 4. A budapesti 29-ik honvédszállásvezetőnél.
A KELETI HARCZTÉRÉRŐL. — Balogh Rudolf férfi.

A MARQUISNŐ SZERELMES LEVELEI.

Irta BRAUN LILY.

(Folytatás.)

Gaillard Lucien Delphinehez.

Páris, 1775 szeptember 20.

Tisztelt Marquisnő Asszonyom. Méltóságod kegyes engedelmét, hogy Párisban tartózkodásom alatt ismét személyesen mutakozhatom be, eddig nem vettem igénybe. Életem és gondolataim komolyságában ne jusson egy sugara sem annak a világnak, a melynek végérvényesen hátat fordítottam. Én, magam is kitagadtam, egészen testvéreimhez akarok tartozni. Még azt sem bocsátom meg magamnak, ha itt-ott megmozdul bennem a vágy érzése.

Hogy fel ne ébreszsem, a mi sajnos nem halott, csak elaltatta a szükség dala, ma sem személyesen jövőm ügyemmel. Nem én rólam van szó. Még ha éhen halnék is, inkább rabolnék, semhogy kolduljak. Néhány szegény gyermek érdekében szeretném igénybe venni Méltóságod jószágát.

Páris északi részén tett kóborlásaim, szabad óráim szokott foglalkozása közben találtam őket. A ki a szorosan sorakozó házak közt a gyalogjárón bolyong, lassankint elfelejti, hogy puha gyepen is lehet zöld fák között járni. És ez jó.

A gyermekek koldultak. Egyikük, egy leányka, a szemét között keresett valami chetót. Utánuk mentem, mikor este hazamentek. Ez egyszer fölmentem utánuk egész a padlásig. A fa-fal újjnyi széles repedéseim át beláttam egy kamrába, a melynek nem volt se kilinése, se zárja. Láttam ott egy csapat gyermeket, a kik az éhségtől kínozva rávetették magukat az utálatos ételmaradékokra, melyeket a leányka a csatornából halászott ki s odavetett nekik. Mások utána mentem egy gyermeknek egy nedves pincelyukba, melyen az utca színtje alatt. Egy csepegő szemű asszony letépte sovány tagjairól a rongyokat, egy másik sóvárgó tekintetekkel nézte a nyomorúságos alakot, mintha valami

ritka darab hús volna. Őt souért végre megvette a kicsikét.

Azóta szenvedélyem gyermekeket keresni. Már jó hosszú listát készítettem azokról, a kiket találtam. Hat utcában hetvenhároman vannak, leányok és fiúk. Legjobban szerettem volna őket titokban megszoktatni. A kamrámban azonban csak az én ágyamnak van hely, mert én nyomorék vagyok és sohasem fekszem egyenesen; az az asszony pedig, a ki szült engem, szintén csak üzletet akarna védenzeim-mel csinálni. Ember-árura mindig van vevője.

Már most azt hallottam, hogy az előkelő hölgyeknél újabb divat, hogy szegény embereket konyhájuk hulladékaival és elviselt ruháikkal köteleznek le hálára. Némelyek kórházakat is alapítanak, mert féltik sima bőrüket azoknak a ragadós betegségeitől, a kik szabadon szaladgálnak.

Nem volna hát lehetséges, miután Rousseau úr révén még a gyermekek iránti szeretet is divat lett, valami menedékhelyet teremteni számukra? Legalább védelmet találnának a bestiák ellen, a kik üldözik őket: az ember és az éhség ellen. Kevesebbe is kerülné, mint egy új ruha, ha az udvar hölgyei mind részt vennének benne.

Attól tartok, mások számára nem tudok koldulni. Semmi sem kelt oly áhitatos gyűlöletet, mint ha az embernek koldulni kell.

Bocsássá meg Méltóságod mindazokat a szavakat, melyek olyanok, mint a kódobálás, holott olyanoknak kellene lenniök, mint a hópelyhek. Ha mindazt a jószágot, a melyet rám pazarol, a szegény gyermekekre fordítanám, akkor ezek meg volnának mentve.

A listám rendelkezésére áll.

Rohan herceg Delphinehez.

Chautilly 1775 szeptember 25.

Bájos Marquisnő. Kitér előlem. Alig hogy azt hittem, közel vagyok Önhöz a kertben, az arany cipő kicsiny lábaeszkáim már megint messze villan a bokrok között; ha a szálonban látom, úgy körülveszi bámulónak serege, mint

egy fal; ha este követni merem, nagyon is hamar elriaszt a diszkréció gavalléri kötelessége. Így hát ezt az út választom, a mely egyúttal megkönnyíti nekem, hogy a haragos pap legyek Ön előtt, nem pedig a bámuló férfi.

Elfelejté pásztorjátéka miatt a mi intrikajátékunkat, szép marquisnő, talán mert a szeretetreméltó Chevreuse gróf a partnere? Hogy az út az asszony fejéhez mindig a szíven át vezet!

De ott is, a hol az imádó befolyását nem bírom felfedezni, a kedélye beigázta az eszét.

Hallgasson meg, mint beszélt valaki nekem. «A minap a királyné, csak kevés hölgy kíséretében átment a Trianon új kertjein. A fűzfák árnyékában, a halászház előtt elkezdett történeteket mondani, a hogy a környezet sugalta neki. Az asszonyok mind nevetve és tréfálva követték a példáját. Csak Montjoie marquisnő, a ki máskülönbben a legvidámabb közöttük, maradt hallgatag. Vajjon bájos barátónknak ne jutna e kunyhó láttára idill az eszébe — figyelmeztetett a királyné. A marquisnő ezt felelte: «Idill? Nem! De szomorújáték, az igen!» és olyan ékesszólással, a melyben az egyik szó felgyűjtötte a másikat, beszélt a Champagne parasztjairól, ablak és ágy nélküli kunyhóikról, elpusztult földjeikről és üres pajtáikról, asszonyaikról, a kiknek fiatalágát megeszi az inség, kiknek kiszáradt emelőjén éhen halnak a gyermekek. A hölgyek esodálkozva hallgatták és a királyné sirt...»

A mit alig akartam hinni, azt ma saját fülemmel hallottam. Mikor zálogosdi játék közben Önre került a sor, hogy egy kis elbeszéléssel kiváltsa a gyöngyvakéket, akkor Ön azzal a melegséggel, a mely a józan igazságtól mindig távol marad, beszélt Páris gyermekeinek nyomoráról. Olyan dolgokat említett, a melyeket kiművelt izlésüknek nem volna szabad tudni, puha szájának nem volna szabad ki-mondani. De mennél elragadóbb volt részvétének tűzésében, annál veszedelmesebb volt a befolyása, a mely Önből kiáradt. Drága Marquisnő, ezzel akarja megrendíteni Turgot állását,

a ki váltig aranyhegyeket ígér a népnek, ha reformjait keresztül tudja vinni?

Vissza akarom idézni emlékezetébe a helyzet egész komolyságát, hogy ezzel világossá tegyem Ön előtt feladatunk komolyságát. A helyzet élére van állítva s nemesak a haza, hanem az anyaszentegyház is a legnagyobb veszedelemben van, különösen mióta Choiseul herceget visszahívták a száműzetésből, ugyanazt a Choiseult, a ki mint Pompadour-miniszter Jézus rendjének jámbor atyáit kiutasította s ugyanakkor megvédte a filozofusokat és istentagadókat. A hitelenség, az emberi és isteni tekintély kigúnyolása úgy terjed, mint valami járvány; egy olyan Istentől elrugaszkodott ember, mint Voltaire, Franciaország orákuluma lett; az enciklopédia akadálytalanul jelenik meg és terjeszti az egész világon az úgynevezett felvilágosultak eszméit, a melyek eddig csak szűk körben pusztítottak. Hírlapjaink és pamfletjeink, sőt beszélgetéseink is föl az udvar köréig tele vannak szólásokkal a jogegyenlőségről és politikai szabadságról s az ész nevét többször mondják ki, mint az Istenét.

Bocsássá meg, hogy hazaszeretetem és kötelességem, mint az egyház szolgájának annyira visz, hogy mulatsága felhőtlen napjaira árnyékok vessek. De épen itt lett nyilvánvaló előttem, mily becses lehetne Ön, tisztelt Marquisnő asszonyom, a mi ügyünknek, mert mindenki, nemes vendéglátó gazdánkon és Bourbon hercegen kezdve, hódol az Ön szépségének, bámulja az Ön szellemét. Beesvagyára appellálok, a melyet könnyen kielégíthetne, ha törődnie kötelességével, mint Franciaország és az egyház leánya. Bobizonyíthatná a királynőnek, hogy Franciaország tovább terjed a Trianon

ZITA KIRÁLYNÉ BUDAPESTEN A VAK KATONÁK KÓRHÁZÁBÓL TÁVOZÓBAN — Schuhmann H. felvétele.

kertjénél, hogy Ő arra van hivatva, hogy a világban játszsa szerepét, ne csak a komédiákban.

Ha e mellett esőndben, mint Szent Erzsébet akar tevékenykedni, — a nélkül, hogy a könyven izgató kedélyeket fölöslegesen hevítse — én leszek az első, a ki támogatni fogom. Száz

louist pénztárból még holnap küldök Önnek szegény gyermekei számára és biztos vagyok benne, hogy mindenütt ép oly nyitott kezeket fog találni. Hogy az ember könyveket letöröljön, ahhoz Isten bizony nem kellene reformtörvények.

Szabad Önt ezen a helyen még valamire figyelmeztetni, szép asszony? Contades marquis úr kész mint nemes ember szavát adni arra, hogy Ön — egy francia nő! — Pírch úr eselekedését mint hazaárulást ítélte el. Megígérte ugyan, miután befolyásomnak sikerült őt a kapott p. fonból kimosdatni, hogy nem fogja ezt a tudomását értékesíteni, de természetesen az én tetszésemről függ, hogy ez alól az ígérete alól feloldjam. Vajjon Delphine marquisnőnek módjában lenne-e, hogy történeteket mondjon el a királynénak, ha a felséges asszony megtudja, hogy legújabb barátónje — porosz érzelmű? Most van a legkedvezőbb alkalma, hogy a kis hibát, a melynek fiatalága bizonyára mentésére szolgál, ismét jóvá tegye.

Mindenesetre könnyebben megbocsáthatók meleg szivecskéjének, mint a fejének vigyázatlanságai. A jó marquis igazán nem alkalmas partner a szerelem bájos örömeire. Ezért mint alázatos szolgája mindkét szememet lehúnytam, mikor ez éjjel egy bizonyos rejtett kunyhó előtt mentem és észrevettem, mily elragadó természetességgel játszószák tovább szerepüket Daphnis és Philidor — ámbár mint papnak haragudnom és büntetnem kellett volna. Ne ijedjen meg, bájos bűnös nő. Rohan csak akkor árul el egy nőt, a kit imád, ha a haza parancsolja.

Ne homályosítsa el szemé fényét a hamis részvét könnyeivel sem. Legyen benne biztos: a meddig az egyház keze ér, nem éhezik senki Franciaország dús földjén.

Még ma visszatérek Strassburgba. Lesz oly kegyes engem a királyné emlékezetébe idézni.

Bucszásul holnap reggel — a mennyiben boudoirjának ajtaja megnyílik egynél több gavallér előtt is, — csak azért az egy kegyért fogok eszedni, hogy rózsás karját megcsókolhassam, a mely oly gyöngédnek tud az irigylésreméltó szerelmes nyaka köré fonódni.

Gróf Guibert Delphinehez.

Páris, 1775 október 6.

¶ Mikor Önnek, tisztelt Marquisnő Asszonyom, rendelkezésére bocsátottam magamat ember-szeretete munkájában, nem hittem volna, hogy oly hamar el fogjuk érni a célt. De szépség és jószág egyesülten csodát mível. A hatvan gyermek, a kiket Jézus Szent Szívének kolostora magába fogadott, élő tanubizonyossága ennek.

A mi azonban még az Ön abbeli buzgalmánál is jobban megragadott, hogy enyhítse az inséget, a mely sajnos csak egyik tünete a nagy betegségnek, a mely Franciaország életét fenyegeti, az az Ön tudatlansága a gyógyszerekről, a melyek a baj gyökereit ki kell hogy éssék. Legyen nyugodt: reformok, ha még oly jó

SZÉNÉGETŐ KATONÁK. — Graus Sándor felvétele.

KÁROLY KIRÁLY MELLŐSBRA — Ligeti Miklós szobornéve.

szándékuk is, nem egyebek, mint kábítószerek. A gazdagság új forrásait kell megnyitni. S erre — ismétlem, a mit Beaumarchais úr és én már megpróbáltunk Önnek megmagyarázni, — most kedvező alkalom kínálkozik. Támogassuk Amerika szabadságharcát, akkor Amerika rendelkezésünkre fogja állítani az inség elleni küzdelemben az egyedül győzelmes fegyvereket, a pénz-eszközöket.

Az Ön szépségét Marquisné Asszonyom, dicsőíti egész Versailles; jóságáról beszél fél Páris, a szellemének azonban csak most kínálkozik a hatás termékeny mezeje. Az Ön szalonja Franciaország legjobb fejeinek központja kelene hogy legyen. A hazaszeretemet kimondtam, a mit Ön iránti érzéseimnek el kellene fojtani. Avagy remélhetem, hogy szalonjában még mindig egyike lehetek a sokaknak?

Gróf Chevreuse Guy, Delphinehez.

Páris 1775 január 10.

Oly ingatag-e istennöm, mint a nap, a mely mind jobban elbúvik a szürke téli felhők mögé?

Mikor tegnap a máskor oly örömmel fogadott süteményeket hoztam, elutasítón mondta: «Mindig ugyanazok az édességek! Már undorodom tőlük!»

Bucszázaskor kínos együttlét után az arcát tartotta oda, mintha házaspár lennének. S mikor ma a Lamballe hercegnőnél tartandó ünnepélyről tettem említést Ön felkiáltott, ajkait rosszkedvűen félrevonva: «Hát Páris nem nyújt mást, mint komédiákat és ünnepélyeket, ünnepélyeket és komédiákat!» A legújabb anekdoták, melyeket elbeszéltem, a legpikánsabb chansonok, a melyeket előadtam, alig tudtak egy mosolyt kicsikarni Önből.

Ekkor a szolgálja Beaumarchais urat jelentette. Az arca kiderült s Ön, a ki eddig senkitől nem engedte zavartatni tete a tete-ünket, a megkönnyebbülés fellelékezésével fogadta a vendéget.

Most már értem, bájos Delphine: Önnél sem ugyanazon a törzson virít a szerelem és a hűség. Mohó ifjúság, melynek létezésére én emlékeztem először — viharos temperamentuma — a melynek bilinesei csak az én forróságomtól olvadtak el — sziporkázó szelleme — melynek szikráit persze csak Beaumarchais a költő tudta kicsikarni — mindez változatosságra vágyik.

Beaumarchais, a nagy drámaíró a világ egész színpadát felvonultatta Ön előtt; az amerikaiak harczeit, az angolok parlamenti beszédeit, Franciaország pénzügyeit — s az Ön lelkesedése az új világ lakóinak «emberi jogaiért» oly magasan fellángolt, hogy mellette kialudt az a szegény kis szerelem mint a hajnali csillag a nap mellett. Tudja Isten, én, Chevreuse Guy, megvallom, még nem tanultam ki szerepemet mint szerelmes: olyan csekélység mellett mint a szív, a mai szépséges asszony még szellemet, ismereteket, sőt utóbb még tetteket is kíván tőlünk.

(Folytatása következik.)

BETHMANN-HOLWEG NÉMET KANCELLÁR BÉCSBEN. — A kancellár kihallgatásra megy Laxenburgha királyunkhoz. Schuhmann H. felvétele.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kóbor Noémi könyve. Ezerkilencszázhatvanhat és Antik tanár úr cím alatt adta ki első könyvét **Kóbor Noémi**, a ki tudunk szerint **Kóbor Tamás** fiatal leánya. Fiatal és tehetséges s fiatalosság és tehetség jellemzik a könyvet is. A kiforróbban levő mai leánytípus, a melylyel mind gyakrabban találkozunk társaságban, az egyetem tantermeiben, mindenféle olyan helyeken, a hova fiatal leányok eljuthatnak, alig jelentkezett még olyan jellemző és érdekes, mint ebben a könyvben. Az a leánytípus ez, a mely már nem éli öntudatlanul, önmagába zárkózottan s érintésre szirmai hamar lecsukó virág módjára a maga életét, hanem kinyitja a szemét, **körülnéz a világban**, töprekszik a maga sorsán és helyzetén, megéri környezetét, nyugtalanul, forrongva, keresgélve próbál tájékozódni, önmagáról számot adni magának s e mellett megmarad fiatalosnak, diákosan szőkeletesnek, tele van az életben való csodálkozással, megdöbben a szeme elé táruló sok új képpel, a mely nemsokára magától értetődőnek fog előtte feltűnni, fülzöngőn értékeli a saját lelkében ügyesülván mindennap kifejlő új lelki erőket és csirákat, tragikusan fog fel kis dolgokat és nem veszi észre a nagyokat, kicsit fontoskodik, sokat érzékenykedik s mindennek valami átmeneti színe van, mint mindennek, a mit nagyon fiatal emberek csinálnak: a fiatal madár próbálgatja szárnyait, mielőtt kirepül az életbe. Ezt a képet keltik fel azok a leányok, a kik az **Antik tanár úr** című jelenetországban tanulgatnak a vizsgára, suttognak, pletykálnak a tanteremben, epekednek, filozofálnak a szerelemről s az életről s gyönyörködve élnek át az első

kis tragédiákat. De ezt a képet kelti fel a könyv írója is, a mint könyve lapjai közül az arca kikandikál élénk, abban, a mit meg tud csinálni ép úgy, mint a mit nem tud még s a mire való képességeit sejteti. A keze s a szeme még bizonytalan, jól lát már, de a látottakat nem tudja biztosan értékelni és viszonyba hozni a többi világgal s a mit életnek tart, az még inkább csak az életnek egy elképzelt és félig megértett másolata. De van érke az emberi karakterek különbözősége s ezeknek megjelenési módjai iránt s levégőt is tud adni alakjainak és történeteinek. Úgy a hogy e könyvben élénk lép, még nem kész író ugyan, de sikeresnek ígérkező írói pályá ígéreiteit nyújtja.

Német anthologia **Vajthó László** terjedelmes könyvet adott ki e címmel. Anthológiát akart benne adni az egész német költészetből, hogy — mint előszavában mondja — olvasói egy kötetben tekinthessenek át madártávtól Németország régi és fejlődő poézisén. Száz német költészetből, közel kétszáz verset adja a legrégibb időkől máig. Az első vers a XII. századi **Werner von Tegernsee** barát dubiozus szerzőjű kis dala, az utolsóok a mai német líra legmodernebb művelői. Az összeállítás a távolság perspektívájára szerinti: legszelebb teret az új és legújabb költészet foglalja el s mennél messzebb esik valamely kor a mai naptól, annál szűkebb tér jut neki. Ebből persze nem csekély aránytalanság származik, mert míg Goethe mindössze három nem is nagyon jelentékeny versével szerepel, Schiller néhány epigrammával, Heine egyetlen versével, addig Liliencronnak nyolcz verse is van az anthológiában. A madártávtali kép tehát, a melyet a szerző nyújtani akar, nem mondható pontosnak. Annnyival is kevésbé, mert a fordító egyáltalán nem törekedett arra, hogy az egyes költőknek legjelentékenyebb vagy legjellemzőbb műveit vegye fel gyűjteményébe, — nyilván a szerint vette fel az egyes verseket, a mint reá, mint fordítóra hatottak s lefordításra csábították s a történeti áttekintés szempontját csak később keverte bele, hogy felgyülemlett fordításainak bizonyos rendszert adjon. Mindazáltal derék munkát végzett, mert valamelyes áttekintést mégis csak ad a német költészetről. Műfordítói készsége, a mi a technika külsőségeit illeti, tisztességes színvonalon áll, simán versel, nagyobb dőcezenések nélkül s a mint néhány összehasonlításból megállapíthatjuk, formai és tartalmi hűség szempontjából sem lehet súlyosabb kifogást tenni ellene. Nem nagyon simulékony, a különböző korok különböző költői egyéniségeit csaknem teljesen egy hangra hangolja, ritkán tudja visszaadni azokat a titokzatos, finom hangokat, a melyek egy költői egyéniséget mindenki mástól megkülönböztetnek s a melyek éppen a lényegét teszik az egyéniségnek. S hogy úgy mondjuk, egy-színvonalra is hozza a különböző költőket, úgy hogy fordításainak olvasása közben alig érzünk közöttük súly-különbséget, — mintha egyetlen költőnek különböző korból és hangnemből való műveit olvasnók. Ez egyuttal a színvonal leszállítását is jelenti, a verseknek bizonyos mértékig való közepszerttségét; alig van a gyűjteményben vers, a melyben erősen éreznek a **numen** megdöbbentő jelenlétét. A fordító mind-ebből következőleg nem igazi művésze a fordítás nehéz mesterségének, a mint magasabb rendű

művészi követelményeket támasztunk vele szemben, ereje elégtelennek bizonyul. Munkája mindazáltal méltánylást érdemel, mert becsületes, jó-hiszemmel és szeretettel végzett munka s mégis csak sokat nyújt a német költészet gazdagságából azoknak, a kik eredetiben nem élvezhetik. Műfordítás dolgában nálunk annyit véteztek a multban és jelenben, a felületesség, meg nem értés, a feladatot könnyebb végén megfogó könnyelműség annyit pusztított a magyar műfordítás hitelén, hogy az ilyen jóra való ambícióval és tisztelőre-méltó írói felelősséggel készült munkát meg kell becsülni. A fordító a kötet végén rövid összefoglalást ad az egyes német költők életrajzi adatairól s a német közvéleményre való hatásokról. A könyvhöz **Gábor Jenő** készített rajzokat.

A **Magyar Könyvtár, Radó Antal** kiütőn szerkesztett vállalata, a melynek népszerűsége az utóbbi években példátlanul felvirágzott, új sorozatában három érdekes füzetet bocsátott ki. Az egyik **Isolde Kurz**, nálunk kevésbé ismert, de Németországban nagy népszerűsége jutott írónő **Bálint loag szerelme** című novellájára, a mely az olasz multból, a humanizmus korából mond el bájos történetet. Ránk nézve különös érdekesége van a novellának azért is, mert **Péterfy Jenő** fordította s az ő irodalmi hagyatékából kerül most a legszelebb körű olvasóközönség elé. A másik füzet **Háborús versek** cím alatt **Hangay Sándor, Kiss Menyhért és Oláh Gábor** háborús tárgyú verseit adja, melyek között kivált **Oláh Gábornak** néhány szép verse van. A harmadik füzet **Egy színész naplójából** címmel **Porzolt Kálmán** meglepően hangú novelláit adja. A Magyar Könyvtárt a Lampel R. (Wodianer F. és fia) cég adja ki; egy-egy szám ára 36 fillér.

A **Jó Pajtás, Benedek Elek** képes gyermeklapja legújabb márciusi 25-iki számába **Fekeli Sándor** irt verset, **Szabóné Nagoll Janka** elbeszélést [képekkel], **Szemere György** folytatja **A kis káplár** című regényét, **Sztrókay Kálmán** érdekes cikket irt, **Márton Lajos** szép képet rajzolt, **Benedek Elek** versehez, **Balás Béla** érdekes elbeszélést irt, **Benedek Elek** folytatja **Rókiné komámasszony** kalandjainak vidám történetét. **Kis krónika** rovat, tarka mese, a rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A **Jó Pajtás-t** a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 korona, fél évre 6 korona, negyedévre 3 ko-

rona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

A HÁBORÚ NAPJAL

Március 15. Az oroszok élénk tűzérési tevékenysége. Stanislaulól északra és Solotvintől délre rohamcsapataink sikeres tevékenysége. A nyugati harczterén a legtöbb szakaszon csekély harzi tevékenység. A Champagneban a 185-ös magaslat északi lejtőjén a francziák támadásai a németek tüzeben nem tudtak kifejlődni. Az olasz harczterén egyes szakaszán a tűzérési harcz megelénkült. Asiagótól északra a 27. gyalogezred osztagai hó-alagutakon a Monte Fornótól keletre levő ellenes-ger árkokba hatoltak be, elpusztították a tedezőket. Macedóniában a Presba-tó két partján Monasztirtól északra a francziák támadásai balsikerrel végződtek. — Oroszországban forradalom tört ki. A дума liberális és munkapárti tagjaiból álló bizottság elmozdította a kormányt, tagjait bőrtömbbe vetette s a cárt a maga és a fia nevében lemondásra kényszerítette. Az alkotmányozó gyűlés egybehívására Alexandrovics Mihály nagyherceg foglalta el a trónt.

Március 16. Az orosz harczterén nincs újság. A nyugati harczterén az Ancre területén, a Somme két oldalán és az Avre és Oise közt előtér harczok. Az olasz harczterén Kostanjevicza területe igen égyütűz alatt állott. Az olaszok erre következő támadását visszaverték.

Március 17. Az ojtzi sorostól északra, Solotvintől nyugatra és Stanislaulól délnyugatra az oroszok előretöréseit visszaverték. Az Erdős-Kárpátokban járőreink sikeres munkát végeztek. A nyugati harczterén a labesséei csatorna és az Ancre közt tűzérési tevékenység. A Sailly és a St. Pierre Vaast erdő közt angol, Beuvraignes és Lassigny közt francia osztagok megszállták a németek tervszerűen feladott árkait. Az Aisne-arczvonalon előtér vállalkozások. A Champagneban időnként erős tűzérési tűz. Az olasz harczterén a Costabellán csapataink visszatoglalták a március 4-én elvesztett előállításokat. Macedóniában Monasztirtól északra új harczok vannak folyamatban.

Március 18. A nyugati harczterén a Labessée-csatorna és a Scarpe közt élénk harzi tevékenység. Arras és Oise közt az angolok és a francziák a németek által tervszerűen feladott terület-

sávokon megszállották a németek előbbi állását és több helységet, köztük Bapaumeot, Peronne-t, Royet és Nyont. A német biztosító csapatok jelentékeny veszteségeket okoztak nekik s aztán parancs szerint kitértek. Egyebütt rohamcsapatok és kisebb osztagok harcait. Az olasz harczterén a Costabellán az olaszok egy ellentámadása zárótüzünkben meghusult.

Március 19. A nyugati harczterén a németek által önként kiűrtett területávon Arras és az Aisne közt csak egyes helyeken folyik harzi érintkezés német biztosító csapatokkal, ellenséges lovasság és gyalogság között. A Maas mindkét oldalán időnként élénk harzi tevékenység. Az olasz harczterén a tengermelléken repülőtevékenység és időközönként ágyútűz. A stílii hágtól délre elfoglaltuk a Schnejd magaslatokon uralkodó sziklás csúcsot. Macedóniában az Ochrida- és a Presba-tó között a francziák ismét hiába támadtak.

Március 20. Az Erdős-Kárpátokban, Lucktól nyugatra és a Stochod mentén sikeres előtér vállalkozásaink. A nyugati harczterén a Somme és a Oise két partján a németek által az ellenségnek átengedett területen gyalogsági és lovas osztagok több harcot vívtak. Az ezen a vidéken kiszemelt harczter élőkészítési katonai szempontból szükségessé tette, hogy a németek mindent használhatatlanná tegyenek, a mi az ellenségnek későbbi hadműveleteire előnyt nyújtana. Lens és Arras közt időnként élénk tűzérési harcz. A Maas balpartján a németek visszaverték a francziáknak a tőlük 18-án elfoglalt állások elleni heves támadásait s egy német század saját kezdeményezésére utána nyomult a hátráló ellenségnek s egy újabb 200 méteres árokdarabot elragadott tőle. Az olasz harczterén a Fleims- völgyben jelentékenyen fokozott, különben csak a rendes tűzérési tevékenység. Macedóniában az Ochrida és Presba-tó közt, valamint a monasztíri medenczétől északra lete már 9 napja folyó harcz tegnap sem hozott sikert a francziáknak.

Március 21. A mi harcztereinkről nincs újság. A nyugati harczterén az eső és hófúvás miatt csekély harzi tevékenység. Arras és Berrincourt között, Hamtől északra s Loissontól északra német biztosítócsapatok veszteségteljes visszavonulásra kényszerítettek egyes vegyes osztagokat. Macedóniában Nizipole, Trnova és Rostani vidékén francia támadásokat visszavertünk s a Trnovánál nemrég ellenséges kézbe került magaslato-
kat visszaszereltük.

Használhatatlan
FOGSOROKAT
film és ezüsttörmeléseket, higanyt, ezüst-papírhulladékokat, zálogezüstülakat veszek:
Gross Antal, Budapest, VIII., József-körút 23.

LOHR MARIA
(KRONFUSZ)
A főváros első és legrégibb, calpiktizáló, vegytisztító és kelme-festő gyári intézete. Telefon: József 2-37.
Fiókát: II. Fő-27. IV. Eski-ut-6. Kezkeleti-14. V. Harmad-4-4. VI. Tere-ábrut-38. Andrássy-ut 16. VIII. József-ábrut-2.

CSIZI VIZ
anyagszere, vérképzés fokozásánál leghatásosabb magna : : jód, bróm és só-tartalmu radioactiv természetű gyógyvíz.
Javulva: vérszegénység, érelmeszesedés, görnyél-kör, ideggyök, csúsz, rheuma, angolkör, csont-gyomor sly. bajok ellen. — Gyógyvíz ismeretétől kült a Hírősségszolgálat Csizivíz, Gómszörnye.

Alapítva 1810-ben. **Haltenberger Béla Kassa**
ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN.
Gyász esetben ruhafestés fakétre és egyen-ruhák tisztítása soronkívül.

Vadászsportot üzők

akár itthon, akár a fronton vannak —
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD“

KÉPES VADÁSZUSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászeb“

című egyedüli magyar nyelvű eb-tenyésztési szaklap. — Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 14 kor., fél évre 7 kor., negyed-évre 3.50 kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-pest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

KULTURA és TUDOMÁNY

új kötetei:

Dr. Jerusalem Vilmos.

Bevezetés a filozófiába

A harmadik német kiadás után fordította Schöppin Aladár.

Ára köve 2 kor. 40 fill.

Pollard A. F.

Anglia története

Fordította Bálint Ernő.

Ára köve 2 kor. 40 fill.

Benedetto Croce.

Az esztétika alapelemei

Fordította Farkas Zoltán.

Ára köve 2 korona.

Durkheim.

A szociológia módszere

Fordította dr. Balla Antal.

Ára köve 2 kor. 40 fill.

A Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrássy-ut 21 és minden könyvkereskedésben.

A FRANCZIA ÉS ANGOL TŰZÉRSÉG ÁLTAL ÖSSZELŐTT BAPAUMEI TEMPLOM. — Leipziger Presse Büro felvétele.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: SZEGEDI György, Kecskeméti törvényhatósági város nyugalmozott gazdasági tanácsnok, kir. tanácsos, törvényhatósági bizottsági tag, római katolikus egyháztanácsos stb. 68 éves korában, Kecskeméten. — Dömsödi HAJÓS József császári és királyi kamarás, főrendiházi tag, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület igazgatóságának elnöke, 64 éves korában, Budapesten. — Dr. ZACHÁR EMIL, kuriai tanácselnök, 68 éves korában, Budapesten. — FRIDRICH JÓZSEF, államvasuti főellenőr, 60 éves korában, Trencsében. — Monostori HAUBERT HENRIK, honvédezerede, 59 éves korában, Kolozsvárott. — Dr. DONOZÁNY ZAKARIÁS, orvos, egyetemi magántanár, 49 éves korában, Budapesten. — SZURKAY MANÓ, iparostanonciskolai igazgató, 57 éves korában, Kisztebenben. — Dr. KOVÁCS-SEBESTYÉN GYULA, Kaposvár város polgármestere, 44 éves korában. — GAGYI György, nyug. abosfalvi plébános, 41 éves korában, Nagyenyeden. — BINDER ELEK, 21 éves korában, Kassán.

Özv. KISS LÁSZLÓNÉ, szül. Lipták Vilma, Jász-nagyunszolgai vármegye árvaszéki elnök özvegye, 79 éves korában, Szolnokon. — Eörményesi FIÁTH Mária báróné, 93 éves korában, Akán. — Özv. királyudorózi DARÓCZY MIHÁLYNÉ, szül. Bende Zsuzsanna, 80 éves korában, Budapesten. — KRAMER JÁNOSNÉ, szül. Szőke Erzsébet 54 éves korában, Budapesten. — MOLNÁR FERENCZÉNÉ, szül. Radich Jolán, 42 éves korában, Bezdánon.

EGYVELEG.

*Majmok emberi tulajdonságai. Garner sokat emlegetett amerikai tudós, a ki egész életét az afrikai emberszabású majmok megfigyelésére szentelte, legújabbán egy értekezést nyújtott be a washingtoni biológiai társaságnak, a melyben azt állapítja meg, hogy a majmok szokásai és életviszonyai sok tekintetben hasonlítanak az alacsony fejlettségű emberekéhez. Ételük nagyjából növényi, de megesszik a húst is. Hátukon vagy oldalukon fekszenek a hústól 18-25 lábnyi magásra készítik vackukat. Éles hallásuk és látásuk van, de a szaglásuk nem élesebb az emberénél, tapintásuk pedig tompább. Az anya körülbelül hét hónapig hordja méhében magzatát. Ikerzülés igen ritka. Életük szokásos tartama 20-21 év. A tulajdonjog tisztelete ki van náluk fejlődve.

Husvétii ajándékokat már most rendeljünk Wágner a «Hangszer-király» országzserte elismert elsőrendű magyar hangszer áruházában, (Budapest, József-körút 15.) mert az akadályokkal járó postaforgalom miatt, csak az idejekorán rendelt hangszerek juttathatók kellő időben rendeltetési helyükre.

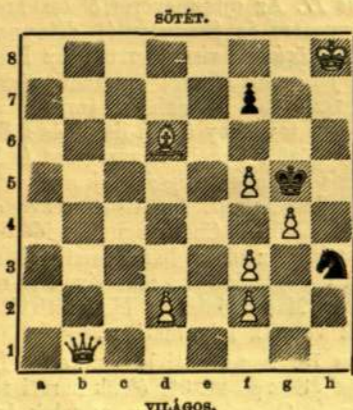
A «VASÁRNAPI UJSÁG» 64-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével elen meg.

Előfizetési feltételeink: A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 5 korona, fél-évre 10 korona. A «Vasárnapi Ujság» a «Világkronika»-val negyed-évre 6 korona, félévre 12 korona. Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapesten, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

SAKKJÁTÉK.

3049. számú földrajvny Dr. Frankenstein J-től, Lipose.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

Szerkesztői üzenetek.

Bucsu. Ma már csak igazi nagy tehetség ha tud újat és érdekeset mondani háborús versben. Tolt pohárral. Régimódi bordal, a melyet valamikor halomszámra csináltak híres költők receptje nyomán, nem is tartjuk vesztegnek, hogy ez a divat rég elmúlt. Oroszország. A versből csak annyit tudunk meg, hogy fogalma sincs arról a titokzatos valmiről, a minek Oroszország a neve.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 8-dik számában megjelent képtalány megfejtése: Vöröstorony szoros.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőiroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11. Laphiádo tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Magyar királyi államvasutak Igazgatóság. 34073/1917. sz. ügyirat.

HIRDETMÉNY.

A magyar királyi államvasutak kegydíjasainak segélyezése.

Az országos hadasegélyző bizottság a magyar királyi államvasutak kegydíjasait éppen úgy, mint a szoros értelemben vett állami kegydíjasokat, a háború okozta rendkívüli drágaságra való tekintettel egyszersmindenkorra szótó segélyben részesíti.

A kegydíjasok az általuk a magy. kir. államvasutak különsegély-alapjából vagy üzleti számlájára terhére kapott havi segély mérvére való tekintet nélkül fejenként 40 korona segélyt kapnak. Csupán az a kegydíjas nem kapja meg a segélyt, aki havi segélyen kívül nyugdíjban vagy nyugbérben is részesül.

Az igényjogosultság az 1917. évi február hó 1. állapot szerint bírultatik el, a segélyt tehát csak azok kapják, akiknek arra ezen napon igényük volt. A segély folyósítását nem kell külön kérni, hanem az az arra igényjogosultaknak a nyugtábelvétel levonásával a m. kir. postatakarékpénztár útján mielőbb még márczius havában hivatalból fog megküldetni.

Két új magyar regény!

LANDAUER BÉLA:

A TANÁR

Az orvostanár regénye, a féltékeny szerelem és az orvosi kötelesség lelki harca

Ára 5 korona

Ifj. HEGEDÜS SÁNDOR:

A LÉLEKBUVÁR

Szenzációs regény, melyben a lélekbuvár drámai jelenetek közt felszabadítja a lelket a testtől

Ára 4 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kaphatók minden könyvkereskedésben

Eredeti nagyság 20x28 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.

Órizzük meg hősi halált halt kedveseink emléket!

A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emléket szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emléket megörökítendő, igen díszes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete moiret alapon, ezüst nyomással) melybe hősi halált halt kedveseink arcképét elhelyezhetjük, egy levelezőlapon történő megrendelésre bérmentve küld

Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ára 2 korona.

KAFFKA MARGIT új regényének ÁLLOMÁSOK a címe. A budapesti író- és művészvilág színes képét tárja elénk. Ára 6 korona. A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. Kapható minden könyvkereskedésben.

Vérszegénység, ideges fejfájás, anémia ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek alánlják ROZSNYAI VILÁGHIRŰ VASAS CHINABORÁT. melynek kitűnő voltát mindenki ismeri. Kitiűnő hatásánál fogva a hasonló készítményeket felülmúlja. Milleniumi nagy éremmel kitüntetve I Számos kiállításon díjazva. — Kis palaczk 2 korona 60 fill., nagy palaczk 3 korona 80 fill. Készíti: ROZSNYAI MÁTYÁS gyógyszerháza, Arad, Szabadság-tér. **

HANGLEMEZEKET használtakat vagy töröttöket készpénzért vesz WÄGNER „Hangszer - Király” József-körút 15. sz.

Ifj. Hegedüs Sándor munkái.

- Regények. A lélekbuvár ... K 4- Az élet tüze (Kelet regje) ... 6- Vesztett csata ... 2-80
Elbeszélések. Alakok a ködhomályban ... 2- A réztornyú kastély ... 3-60 Az ősz szerelem ... 2- Beszélő éjszakák ... 2-80 A rádzsa ... 2-40 A trombitás süvege (Magyar Könyvtár 733.) ... 3-6

AZ AÉRO. A repüléssel és léghajózással foglalkozó egyedüli magyar hivatalos folyóirat. Minden számában érdekes és eredeti fényképfelvételeket közöl. Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közleményei, valamint az ifjuság számára külön fenntartott kisrepülőgép (modell) rovata. Mutatványszámokat a kiadóhivatal szivesen küld Budapest, I. ker., Retek-utca 46. sz.

Olvassa a hirdetéseket

Anthologia Arany János legszebb műveiből olcsó Kiadásban!! Az Arany-ünnep alkalmából megjelent Arany koszorú Arany János költeményeiből Születése századik évfordulójának ünnepére. A 300 oldalra terjedő szépen kiállított kötet ára fűtve 3 korona, kötve 5 korona. A Franklin-Társulat Kiadása. Kapható minden Könyvkereskedésben.

A háborús helyzet megértéséhez nélkülözhetetlen kézikönyv a ZSEBATLASZ 1917. évre. HUSZONKÉT igen érdekes földrajzi, külpolitikai, közgazdasági, statisztikai és háborús vonatkozású cikkel, nyolc kisebb, négy nagy színes térképpel és színes grafikonokkal. Ára 3 korona 60 fillér. A Magyar Földrajzi Intézet r.-t. kiadása. Kapható: Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrássy-út 21. és a Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában, Budapest, IV., Egyetem-u. 4. valamint minden könyvkereskedésben.

Az egész zeneműirodalom rendelkezésére áll annak, aki az Országos Hangjegykölcsönző Intézetben, Budapest, IV., Sütő-utca 2. félemlét, előfizet. 3— KOR. HAVI KÖLCSÖNDIJÉRT. Betét helybelieknek 3— korona, vidékieknek 10— korona. Kérjen ismertetést! Kérjen ismertetést!

HIRDETMÉNY. Ezennel közhírré tételik, hogy mintán a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XXXVIII. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítóknak árusítás végett kiadtak. Az I. osztály huzása 1917. április 13. és 14-én tartatik meg. A huzások a Magy. kir. Lottójövedéki Igazgatóság, mint állami ellenőrző hatóság, és királyi közigazgató jelenlétében, nyilvánosan történnek, a huzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók. Budapest, 1917. évi márczius hó 18-án. Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága. Tolnay. Hazay.

Minden magyar ember házának, minden hatósági intézmény termékének
legszebb disze, legszebb ékessége

Ő Felsége a király és királyné

IV. Károly király és Zita királyné

művészi kivitelű, mélynyomású arczképe.

A koronázás magasztos tényének megörökítésére a király és királyné legmagasabb engedelmével *Strelisky cs. és kir. udvari fényképész* készítette a felvételt, mely Ő Felsége a király és királyné legkegyesebb tetszését megnyerte, s a terjesztéshez legfelsőbb helyen hozzájárultak.

A mélynyomású kép ára
Keret nélkül . . . 10 Korona.

A Kép nagysága 40×50 cm.,
a Karton pedig 58×70 cm. nagy

Kapható:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden hazai könyvkereskedésben.

13. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, ÁPRILIS 1.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármege-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — — 20 korona. A • Világkrónika-val
Félévre — — 10 korona. negyedévenként 1 koronával
Negyedévre — — 5 korona. több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is csatolandó.

HONVÉDEINK 1300 MÉTER MAGASSÁGBAN. — Jely Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.